

in hujusce Vita reperiatur? imo cum reperiuntur A etiam quæ schismati plane adversentur, uti sunt, iter Romanum, reverentia erga pontificem summum atque universalem, habitus monasticus ab eo susceptus, miracula patrata. Ut non dicam, quod non primus auctor vitæ sit Palamas; sed pridem a Catholico (ut persuadere Aetæ possint) paucis scriptæ, ornate atque amplificator tantum, uti colligitur ex num. 4.

12. Ipsa Vita, quæ Græce exstabat in bibliotheca Emin. Card. Mazarini, pridem Latine submissa fuit decessoribus nostris a P. Francisco Combefisio, libris editis notissimo. Eandem deinde Græce possentibus nobis benigne subministravit Combefisii

successor, P. Jacobus Quetif: ex qua novam versionem ipsi emendavimus, eandem cum textu Græco mox edituri, posteaquam titulum Vitæ, et epistolam Combefisii, anno 1655 die 10 Julii Parisiis datam ad PP. Bollandum atque Henschenium proposuerimus. Titulus Vitæ præfixus hic est: Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου, ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, λόγος εἰς τὸν θαυμαστὸν καὶ ἱσχυρόν βίον τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Πέτρου, τοῦ ἐν τῷ ἁγίῳ ὄρει τῷ Ἄθῳ ἀσκήσαντος. Sancti Patris nostri Gregorii, archiepiscopi Thessalonicensis, Oratio in admirabilem et angelicæ parem vitam sancti ac divini Patris nostri Petri, qui in sancto monte Atho anachoretam egit.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΘΑΥΜΑΣΤΟΝ ΚΑΙ ΙΣΑΓΓΕΛΟΝ ΒΙΟΝ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΠΕΤΡΟΥ

ΤΟΥ ΕΝ Τῷ ΑΓΙῳ ΟΡΕΙ Τῷ ΑΘῳ ΑΣΚΗΣΑΝΤΟΣ.

S. P. N. GREGORII

ARCHIEPISCOPI THESSALONICENSIS

ORATIO IN ADMIRABLEM ET ANGELICÆ PAREM VITAM SANCTI AC

DIVINI PATRIS NOSTRI

PETRI

QUI IN SANCTO MONTE ATHO ANACHORETAM EGIT.

(Interprete Conrado Janningo.)

PROLOGUS.

1. Paud equidem, ut mea fert sententia, par est, A illos qui alibi terrarum quidpiam memoria dignum gessere, a nobis magnifice laudari, cum eorum auditimus scripta, accurate pariter ac eleganter edita, summumque animæ ad amplexandam virtutem ingerentia ardorem; illud vero, quod domi nostræ habemus, omnis honestatis exemplar, vitam videlicet Petri, rerum gestarum laude nulli antiquorum, omnibus retro sæculis virtutum fama celeberrimam cedentis, negligenter curari. Nostis omnes, quem velim; nisi cuiusquam fortassis ignotus sit hicce clarissimus Athos, et qui inde cognomen nactus est Petrus. Petrus, inquam, ille nostras, indigena, primus athleta, qui hic terrarum degens, omnium

α'. Οὐ δίκαιόν ἐστιν, ὡς γέ μοι δοκεῖ, τοὺς μὲν ἀλλαχοῦ γῆς ἀξιόν τι μνήμης εἰργασμένους, φιλοτίμως εὐφημεῖσθαι παρ' ἡμῶν, τῶν ὑπὲρ αὐτῶν ἀκρωμένων συγγραμμάτων πρὸς ἀκρίθειαν ὁμοῦ καὶ κάλλος ἐξενηνεγμένων, καὶ μεγίστην ἐμποιοῦντων τῇ ψυχῇ παράκλησιν πρὸς ἀρετῆς ἀνάληψιν· ὃ δὲ οἰκοθεν ἔχομεν παράδειγμα παντὸς καλοῦ, τὸν Πέτρου δηλονότι βίον, περὶ τοῦτον ἀμελῶς πως ἔχειν, καὶ ταῦτα μηδενὸς ἀποδέοντα σχεδὸν τῶν ἐκ τοῦ παντὸς αἰῶνος ἐπ' ἀρετῇ περιβεβημένων. Ἴστε πάντες ὃν λέγω, εἰ μὴ τὸν περιώνυμον τοῦτον Ἄθῳ τις ἀγνοεῖ, καὶ τὸν ἐπώνυμον αὐτοῦ Πέτρον, τὸν ἱμεδαπὸν καὶ αὐτόχθονα καὶ πρωταγωνιστὴν, τὸν ἐνταῦθα γῆς, τὸν πάσης γῆς ἀντίπαλον

καταπαλαίσαντα, καὶ τρόπιον ἐνταυθοῖ πρῶτον Ἀ
τῆς ἐκείνου καθ' ἡμῶν στήσαντα μανίας, καὶ τὸν
τοῦ καλοῦ σπέρων εἰς καιρὸν ἄρα καταβαλόμενον,
ἐκαί καὶ ἀνεφύη καὶ τέθραπται καὶ εὐφώρησεν,
ὡς νῦν ἐκ τῶν ὀρωμένων ἐξεστὶ παντὶ συνορᾶν.

β'. Ὡς μὲν οὖν τὸν τιλικουτὸν ἀρχηγὸν καὶ ἡμῖν
πρὸς τὰ τοιαῦτα ὁδήγησεν, τῆς ἐκ τῶν ἐπαίνων γι-
γνομένης ἀμοιβῆς δίκαιόν ἐστιν εἶπερ τινα τυγχά-
ναι, πάντες ὅν συμφαίον· ἐμοὶ δὲ πάντα τε ἐξε-
παῖν τὰ τοῦ ἀνδρός, καὶ τὰ πρὸς ἀξίαν ἐκάστη
τούτων ἀποδοῦναι ἢ ἐγγύς τῶν πάντ' ἀδυνάτων.
Ἄγων γὰρ ὡς ἔοικεν ἐκείνω γέγονε, πραίσι-
νεχεῖν ταῖς πρὸς Θεοῦ ταῖς δικαίαις ἐπαγγελμέναις
ἀμοιβαῖς, οἷόν τινα βίου σύμμετρον ὑπερβολῆν, Β
κρείττω δὴλαδὴ καὶ λόγου καὶ ἀκροάσεως. Ἄλλ' οὐ
παρὰ τοῦτ' ἀποστατέον εἶναι μοι δοκεῖ, σιωπὴν
ἐπὶ πάντων ἡσυχαστέον. Καὶ γὰρ οὐδὲ τῶν τῆς γῆς τε
καὶ θαλάσσης ἐν οἷς τελεῖν τε καὶ βαδίζειν ἔχομεν
ἀφιστάμεθα μερῶν, ὅτι μὴ πλώϊκος ἢ πορεύσιμος
ἐξωτέρω διὰ πάντων ἐστίν· οὐδὲ τοῖς περὶ αὐτῶν
ἱστορηκόσιν, ὅτι μὴ πάντα δι' ἀκριθείας εἶχον
ἐξερεῖν, ἅπαντα παρείται· διεξηγητέον δὲ κάκει-
νοῖς ἔδοξεν εἰκότως, ὅσα τε τούτων καὶ ἐφ'
ὅσον ἦν.

edisserere, omnia prætermittunt; sed operæ pretium ducunt enarrare, quantum per vires et inge-
nium licuerit.

γ'. Τὸν ἴσον τοίνυν τρόπον κάμω νῦν ἐγχειρη-
τέον. Ἄλλ' οὐ καταπτέον, ὅτι τὰ τῆς ὑποθέσεως
ἀνυπέροβητα τῆ λόγῳ· καὶ οὐχ ὅπως ἐμοίγε, C
προσέτι δὲ καὶ πᾶσιν ὅσοις λόγου μέτεστιν· οὕτω
γὰρ ἐκ πάντων γένοιτ' ἂν ἴσως ἔρανος, πρασίμων
τῆ τῆς ὑποθέσεως μεγέθει. Καὶ τοῦθ' οὕτως ἔχον,
ὅσοι τοῦ καταλόγου τῶν ἐλλογίμων ἐπὶ νοῦν βυλλέ-
μενοι, συγγνώμην νεμοῦνται εὐχεριῶς ἐμοί· δεήτον-
ται γὰρ δήπου ταύτης καὶ αὐτοί, κοινοῦ τοῦ χρέους
ὄντος, καὶ κοινῆ καθ' ἓνα πάντων ἀπολειπομένων.
Ἐγὼ δ', ὡ θεάτρον ἱερὸν, καὶ παντὸς οὐτινοσοῦν,
καὶ τὴν ἐξ ὑμῶν δι' εὐχῶν τεθάρβητα βοήθειαν. Εἰ
γὰρ καὶ εὐσχερῆς ὁ προκειμένος ἄγων, ἀλλὰ ταῖς
ὑμῶν ἐπικλήσεσιν ἰλεως ἡμῖν ἀνωθεν ἀρτίως
ἐποπτεύσας, ὁ καὶ τῆ προκειμένη πρὸς τὴν ὑπερ-
φυᾶ βίον συναράμενος Θεός, πᾶν σκῶλον ἐκποδῶν
καταστήσας, καὶ συνδιαθέντα λόγῳ πόρον ἐν ἀπέροις
οὐρανοῦ.

perduxit, omne impedimentum procul amovebit, atque orationi nostræ viam per invia pandet.

CAPUT

Petri patria, militia, captivitas, votum, liberatio.

δ'. Γονέας μὲν οὖν καὶ τὴν ἐκ παιδὸς πατρίδα
τοῦ μεγάλου τούτου καὶ θαυμασίου Πατρὸς, καὶ οὐ
πρέπουσα πατρὶς ἢ τῶν ἐπουρανίων σκητῆ, καλῶς
ποιῶν ὁ χρόνος ἀβύσσῳ λήθης καθῆκεν. Ἄ γὰρ ἐτι-
ζῶντι τῆ γενναίῳ παρῶπται, ὡς ἄρα τῆς οἰκείας
ἀρετῆς ἀνάξια, τούτων εἰκότως οὐδὲ οἱ τὴν ἀρχὴν
τὰ κατ' αὐτὸν συγγεγραφότας δεῖν ὑπόθεσαν με-
μνησθαι. Εἰς ὃ δὲ φέρων ἑαυτὸν, μᾶλλον δὲ ὑπὸ
Θεοῦ φερόμενος κατέφικισται, καὶ οὐ τοῦς θεῖους

terrarum adversarium profligavit, ejusque furore
quo in nos bacchabatur frenato, primum ibidem de
illo tropæum erexit, ac virtutum semina tempore
opportuno terræ mandavit: quandoquidem et
enata sint, et adoleverint, et uberes protulerint
fructus; uti nunc cuivis ex his quæ oculis usurpat,
manifestum est.

2. Quamobrem consenserint, puto, omnes et æ-
quum judicarint, ut tantus vir, qui nos ad tam
sublimia ducit, præmium quod ex laudatione pro-
manat, si quis alius, consequatur. Ego vero ut
euncta quæ ipsum commendant, prosequar, eaque
proui merentur singula proferam, fieri vix aut ne
vix quidem poterit (nam contentio ejus illuc, uti
par est, omnis tendebat, ut antequam promissum
justis a Deo præmium consequeretur, quamdam
veluti convenientem vitæ præstantiam, illamque
majorem, quam ut quis eloqui verbis aut percipere
auditu possit, eo conferret); non continuo tamen
laudatione mihi abstinendum puto, aut omnia si-
lento involvenda. Etenim neque ea terrarum ma-
risque spatia, in quibus incedimus ac navigamus,
non adeunda putamus, propterea quod terra non
ubique permeabilis, mare non ubique navigabile
sit: neque ii, qui talia describere instituerunt,
propterea quod non omnia accuratissime valeant

5. Pari modo hocce mihi nunc aggrediendum est
opus; non autem omnino negligendum, propterea
quod argumenti excellentia, non modo a me, ve-
rum etiam a disertissimo quovis, explicari oratione
non possit: ita enim fortassis fiet, ut ex omnibus
collectio conficiatur, argumenti conveniens magni-
tudini. His itaque sic se habentibus, quotquot
seriem præclare gestorum ejus in animum revoca-
verint, facile veniam dabunt tenuitati nostræ, qua
utique et ipsi indigerent; cum hoc commune sit
debitum, et communiter ad unum omnes hic deli-
clamus. Ego vero, o sacri auditores, rem aggre-
dior, tum cujusvis alterius, tum vestra ope ac ora-
tionibus fretus. Si enim periculossæ me commit o
palæstræ, vestris supplicationibus motus, jam no-
bis e coelo propitius respiciens Deus, qui et virum
quo de agemus ad tam sublimem vitæ sanctitatem
perduxit, omne impedimentum procul amovebit,
atque orationi nostræ viam per invia pandet.

perduxit, omne impedimentum procul amovebit, atque orationi nostræ viam per invia pandet.

translatuſ es., ubi certamina ſua Deo digne certavit, ac inde tamen in cœlis avolavit; hunc, inquam, celeberrimum venerandumque locum; hunc, virtutum ſedem; hunc omnis honeſtatis domicilium; hunc, celeſtium ſimul, non manufactam tabernaculam; hunc, omnia celeſtis purum, omni execrabilis affectione animi ſuperiorem, a ſanctitate ſua congrue cognoscendum; hunc, in bello patriæ habuit cœli; et cœlis nulla mente ut uſpiciam, niſi et montis hæc; nulla geſta animi hæc, niſi et mons intelligatur; ex quo videlicet ipſe dignoſcitur, ſed aliisque ejuſdem nominis diſtinguitur, cum Athoniſes merito appetantur.

5. Si enim Athenis lege receptum fuſſet, ut uterque poſt ſcientiæ moram, pro patria ſua haberent urbem, in illamque deſcripi cenſerentur; quomodo non merito longe ſibi montem vindicet, ut ſuum, vir ſanctus, ubi annos amplius quinquaginta exegit, idque in tanta virtutis acquirenda contentione? Præterea ſi illa cuique patria habenda ſit, ubi felicem quis agit vitam (quemadmodum gentiliſium quidam ſapienter pronuntiavit), quis, quaſo, uſpiciam aut feliciter egit aliquando, aut in poſterum acturus eſt quam hic vir in hocce monte? ubi cum Deo frequenter conferebat, ac divina viſione dignabatur; imo (ut totum compendio dicam) ubi humanam tranſgreſſus naturam, inque vere divinam commutatus (quæ vero eloquentiæ viſ tantem eloquatur miraculum!) excellentiam plus quam naturalem, Altissimi cooperante dextera, acquisivit. Spreta igitur patria ſua, in hunc montem, commodum ad celeſtem patriam comparandam, conſcendit, ibique ei multorum annorum ætatem duxit, ei inſtitutum vivendi, quod oculos humanos lateret, ſecutus eſt.

6. Equidem conſiderare vos velim incomprehenſibilem ſapientiæ diviniæ præſtantiam, ejuſdem erga homines providentiæ exceſſum, et ſalutem eorum promovendi deſiderium inſatiabile. Excitatur in patria admirabilis huiusce Patris bellum adverſus Arabes. Ipſe, belliæ artis, ut videtur, non omnino rudis, cum ſuis gentilibus in campum procedit; capitur ab hoſtibus, et procul a patria captivus abducitur; alienæ, ejuſque hoſtilis terræ interiora coactus adiit, arcto carceri mancipatur, cippi pedibus injiciuntur, ipſe cibi inedia maceratur, intolerabilia nulla patitur, deſpondet animum, vitam desperat; denique ad Deum confugit, et ſoli in poſterum ſe victurum promittit, ſi modo liberiorera æra conſpicere aliquando, ac mala quibus premitur evadere contingat. Quid igitur hic, celer ad exaudiendum, et providus ad conſulendum rebus miſeris Deus? Moras tantisper nequit, et cunctando miſerias ejuſ longiuſcule protendi permittit; idque prudentiſſime, ut videlicet ſic magis tanta foret ſupplicantiæ libertas; quandoquidem ita cum hominibus comparatum ſit, ut poſteaquam liberati ſunt iis quibus premebantur adverſis, vota prius facta facile negligant, ni ea probe confirmaverunt.

7. Quid porro? Per quietem promiſſa ejuſ rata

ἔβλους ἤνυσε, καὶ ἔθεν ἀνέπει, πρὸς οὐρανὸν, τὴν περιφανῆ τουτοῦ λέγω καὶ σεβάσμιον χώρον, τὴν τῶν ἀρετῶν ἐστίαν, τὸ καλοῦ παντός ἀνδραίτημα, τὴν τῶν ἐπουρανίων ἀνιέντων τε καὶ ἀχειροποιήτου σκεπήν, τὸ παντός ἔργου ἐλευθέρου καὶ παντός πάθους ἐναγούς ἀνώτερον, ἐν τῆς ἀγιοσύνης φερωνόμου ἐπὶ οὐρανῶν ἕδος· τοῦτό ἐστι· ἐν πατρίδος μοίρᾳ τῷ προκειμένῳ, καὶ τοῦτω συλλαβίσαι καὶ συνακούσαι, κἀντεῦθεν οὗτος ἐπιγυμνάσται, καὶ τὴν πρὸς τοὺς ἑμωνόμους φέρει διαστολή· ἡθικῆς δικαίως ἀνεμασμένως.

δ'. Εἰ γὰρ ἐν Ἀθήναις μετὰ τριετῆ προεδρίαν, ἀπὸ πατρίδος γρηθῆσαι τῇ πόλει τοὺς προεβύτους νομιζόμενον ἦν, πῶς τὸ θεῶν ἀντιπαίεται τοῦ ἔργου; ὁ ἄγιος, πλεον ἢ πικροτέρουτα περίοδοι ἐπὶ τῶν ἐνταῦθα ἀνύσει, καὶ ταῦτα οὕτως ἐναγούσι; Εἰ δὲ καὶ πατρις ἐκάστω κατ' ἑμ' ἂν τις εὐτυχῆ (καθὰ περ τις τῶν ἔξωθεν ἀπεφάνητο σοφῶν), τίς ἂν ποὺ τῶν ἀπάντων βέλτερον ἢ πρῶτον, ἢ μάλιστα πρῶτον, τῆς ὧδε τοῦ ἀνδρός εὐκληρίας; οὐ θεῶν συνήλθε καὶ θείας θείας ἐπέτυχε, μᾶλλον δὲ, ἵνα τὸ πᾶν εἶπω συνελών, οὐ τὴν ἀνθρωπιάν ὑπερναθῆς φύτιν, καὶ τὴν θείαν ὄντως ἡλλοιωμένης ἀλλοίωσιν (τίς ἂν ἀποχρήσται λόγος παραστήσαι τὸ θαῦμα;) πρὸς τὸ τῆς ἁξίας ὑπερφύει, τῇ τοῦ Ἰψίστου θεοῦ μετεβόθμηται; Ἄλλ' ὅμως τῆς πατρίδος μὲν ὑπερείδα, τῷ δὲ τῆς ἀνω προξένῳ πατρίδος ἔρει τοῦτω προσέδραμον, οὐ ἂν καὶ τὴν πολυετῆ βίον, καὶ τὴν ἀόρατον ἀνθρώποις θείταν ἤνυσε.

ε'. εἰ μῆτερον ἀνοσίου ἀεταίαν δούξει, εἰ ἰνστί-

στ'. Καὶ σκοπεῖτε τὸ τῆς θείας σοφίας ἀμύχκον, καὶ τὴν πρὸς ἀνθρώπους τοῦ θεοῦ κηδεμονίας ὑπερβολὴν, καὶ τὴν ὑπὲρ τὸ σῶζειν ἀνυπέρθλητον ἐφεσιν. Ἀναβρίπιζεται πόλεμος τῇ τοῦ θαυμασίου τοῦτου Πατρὸς πατρίδι πρὸς Ἀραβίας· ὁ δὲ, συστρατιωτικῆς (ὡς εἰκεν) οὐκ ἀμελέτητος ὢν; συμπολεμοῖ τοῖς ὁμοφύλοις· ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων ἀλίσκεται· πόρρω τῆς ἐνεγκούσης αἰχμάλωτος ἀποικίζεται· τῆς ἀλλοτρίας ἐνδοτέρω καὶ πολέμιας ποτὴν ἀθεύλητος προβαίνει· φρουρίαις ἀφύκτοις καθείργνυται· τῷ ποδὶ πόδας δευμεῖται, τροφῆς ἐνδεία πιέζεται, πολλὰ πάσχει τῶν ἀφορήτων, ἐξαπορεῖται, τὴν οἰκείαν ζωὴν ἀπολέγεται, τέλος ἐπὶ θεῶν καταφεύγει, τοῦτω μόνῳ ζῶσειν ἐπαγγέλλεται, μόλις εἰ φῶς ἐλευθέρου ἴδοι, καὶ τῶν συνεχόντων ἀπαλλάξῃ θειῶν. Τί οὖν ὁ ταχύς ὁμοῦ καὶ προμηθῆς θεός; Ἀναθάλλεται τίως τὴν ταχύτητα, καὶ τῷ μέλλειν τὰς ὁδύνας ἐπιτείνεσθαι συγχωρεῖ· προμηθούμενός δὲ πού τὸν ἰκέτην ἀσφαλίστορον ἐξεῖν, ἐπειδὴ πεφύκασιν ἀνθρώποι μετὰ τὴν τοῦ κείζοντος ἀπαλλαγὴν, τῶν ἐν αὐτῷ συνθηκῶν ὑπερφρονεῖν βλάβως, ἂν μὴ ταῦτα ἀκριβῶς ἰσχυρίσωνται.

ζ'. Τί τὸ ἐντεῦθεν; Δι' ὁμείρων αὐτῷ τὰ τῆς

educens viam, renovata promissorum factorum memoria, oculis ejus se subtraxit; atque sic illum dereliquisse visus est, quamvis invisibili modo constanter adesset eunti.

CAPUT II.

Iter Romam, inde in Cretam. Miracula ibidem patrata.

9. Etenim, cum hoc modo Petrus præter expe-
ctationem liberum aspexisset cœlum, continuo oculos in magnum Paulum, tanquam in imaginem, convertens, neque ipse sibi committendum putavit, ut carui et sanguini acquiesceret; sed meliora sequens, Deo, cujus meliori providentia res sue ita dispositæ fuerant, se totum addicit, ipsumque a quo tam mirabiliter vocabatur, mirabili promptitudine pone sequitur, ne modicum quidem ab ipso separari, aut a vestigiis ejus declinare sustineat. Quemadmodum enim, si quis solem fixis intuitus est oculis, simul atque eos deflexerit ad inferiora, omnia obscura ac tenebrosa conspicit; ita ille, cum animæ oculum, intellectum, inquam, irretortum intendisset in cœlos, non invitus despexit cuncta alia, domum, patriam, parentes, propinquos ac familiares quoscunque, ac omnibus vale dicto, aut potius ne dicto quidem, in id unum iniecit, ut secundum Deum vitam institueret, illamque cæteris occupationibus potiore duceret, qua mediteretur omnimodam divinæ voluntatis executionem, sicque omnia Christo fiat, ac pro omnibus Christum habeat, juxta divinam Apostoli sententiam.

10. Ita divini amoris sagitta vulneratus Petrus, continuo Romam versus iter arripit; illic victurus vitam perfectiorem, sub veste monastica, etiam palam ferentia, sicque vota sua soluturus. Interea magnus Nicolaus, denuo iter ei præit invisibili modo; ipsumque antevertens, prior ad urbem accedit, ac Dominum papam intelligibili alloquitur voce: sedebat enim, ut tunc temporis moris erat, in sublimi throno, et ipse sublimibus vir dotibus effulgens, ac spiritualium visionum non insuetus. Hinc itaque Petrum, nondum oculis ab eo usurpatum, commendat sanctus; serieque rerum ejus enarrata, imperat ut cum advenerit, ei præstet quidquid hominibus, qui cælibem vitam elegerint, præstari consuevit: et vero signa addit, unde dignoscatur queat designatum virum ac nomen indicat. Hinc colloquio dum finem imponit Nicolaus; ingressus erat urbem Petrus, nihil quidquam eorum quæ a sancto patrono acta fuerant, sciens; et continuo adieundam sibi metropolim putavit. Cumque jam sacris portis appropinquaret, ac positis genibus divinas adoraret imagines; nec opinato accersitur a papa, monasticum docetur institutum, et congruentem instituto vestem induitur. Hinc, attonito similis rei novitate (quid enim potius?) gratias persolvit Deo, elatisque sublime manibus, voces emittit gratitudinis indices. Neque hic finis: verum etiam intendit laudabilem pulchramque alacritatem suam; et æstuante sancti Spiritus amore flagrans, in locum inquiri, sancto proposito faventem. Descendens igitur ad littus maris, incidit, Deo videlicet ita provide disponente, in nautas, jam para-

9. Ἄλλὰ γὰρ οὕτω φῶς ἐλεύθερον ὁ Πέτρος παρὰ δόξαν τοῦ θαυμάσιου, Παύλου εὐθὺς τὴν μέγαλόν ὡς πρὸς ἀρχέτυπον βλέπων, οὐδ' αὐτὸς ἔγνω προσαναθέσθαι σαρκὶ καὶ αἵματι· εὐ δὲ ποιῶν, ὅλος γίνεται τοῦ προνοίας μείζονος τὰ κατ' αὐτὸν διουκηνότος Θεοῦ, καὶ τοῦ θαυμασίως οὕτως καλέσαντος, σὺν θαυμαστῇ προθυμίᾳ κατόπιν ἔπεται, μηδὲ προσθραχὺ διαστῆναι, μηδ' ἀποσχίσθαι τῶν ἰχνῶν ἀνεχόμενος. Ὡς γὰρ εἴ τις ἡλίω τῆς ὀφείας ἀτεχνῶς ἐπιβαλὼν, εἴτ' ἐναρόφῃ τοῖς κάτω, πάντα σκοτός ἀτεχνῶς ὄρεται· οὕτως ἐκεῖνος, τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα τὸν νοῦν ἀκλινῶς εἰς οὐρανὸν ἐδράσας, πάντα παρείδει βιβλίως, οἶκον, πατρίδα, γονέας, τοὺς καθ' αἷμα προσφκειωμένους, τοὺς καθ' ἐταιρίαν ἦντινα οὖν· καὶ πᾶσι χαίρειν φράσας, μᾶλλον δ' οὐδὲ χαίρειν φράσας, ἐνδὲ γίνεται τῆς κατὰ Θεὸν πολιτείας, καὶ ἐν πάσῃ ἀσχολίᾳ ὑπέρτερον αὐτῷ μελέτεμα, τοῦ Θεοῦ θελήματος ἀπρὶξ ἔχασθαι, καὶ οὕτω πάντα γενέσθαι Χριστῷ, καὶ ἀντὶ πάντων ἐσχημένῳ Χριστῷ, κατὰ τὴν θεσπεσίαν ἐκείνου ψῆφον.

10. Οὕτω δὲ θεῖω βέλει ἑτερωμένος, τῆς πρὸς Ῥώμην φερούσης ἤψατο, μηδὲν ὑπερθέμενος· ἐκεῖ τελεσθησόμενος τελεώτερον, καὶ τὸ κατὰ μοναχούς κἀπὶ τοῦ φανεροῦ σχῆμα περιθησόμενος, καὶ τὴν εὐχὴν ἀποδώσων. Νικόλαος δὲ ὁ μέγας αὐτὸς ἀφανῶς προὔπεμπε· καὶ δὴ προφθάσας, καὶ προσπιστὰς τῇ πόλει, νοερῶς συντυγχάνει τῷ πάπῃ· κἀψατο γὰρ ἐπὶ τὴν ὑψηλὴν, ὡς εἶκε τὸ τηρικῶτα, θρόνον ἐκεῖνος ὑψηλῶς, καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν ἀνὴρ καὶ νοερῶν θαυμάτων οὐκ ἄμοιρος. Συνίστησι τοιγαροῦν αὐτῷ, καὶ πρὸ τῆς θέας τὸν Πέτρον, καὶ τὰ κατ' αὐτὸν διηγείται, καὶ προστάσσει τελέσειν ἐπ' αὐτὸν ἀφιγμένον, ὅσα τοὺς τὸν ἄξυγον βίον ἐλομένους ἐνανελέσθαι νομίζεται· σημαῖά τε προσθεῖς, ὅθεν ἂν ἐπιγνοῖη τὸν εἰρημένον, καὶ τὸ ὄνομα ἐπειπόν. Ὁ μὲν τῇ συντυχίᾳ δίδωσι πέρας· Πέτρος δὲ ἤδη τὴν πόλιν εἰσῆει, μηδὲν τῶν παρὰ τοῦ προστατοῦντος ὑπεργγμένων εἰδὼς, καὶ τῆς μητροπόλεως εὐθὺς χωρεῖν δόξων. Ὁ μὲν ταῖς ἰσραῖς ἤδη προσέβαινε πύλαις, κἀπὶ γόνυ κλιθεὶς, ταῖς θεαταῖς εἰκόσει τὴν προσκύνησιν διετέλει νέμων. Ὁ δὲ πάπας εὐθὺς αὐτὸν μεταπέμπεται, καὶ μυστῶ τούτῳ τῆς μονήρῃ δείκνυται, καὶ μεταμφιέννυσι τὴν τῆ δικίτη προσήκουσαν στολήν· καὶ ὡς ἐκπληγῆς τῷ γεγεννημένῳ (πῶς γὰρ οὐ;) χάριν ἀνωγοιόγει Θεῷ, καὶ χεῖρας ἀνασχῶν εὐχαρστέρους ἀνῆει φωνάς. Οὐ μὴν, ἀλλ' ἀ καὶ τῆ καλῆ καγαθῆ προθυμίᾳ προσεπαίθει, καὶ ζέοντι Πνεύματι τόπον ἐξήγει βουθῆσοντα τῇ προθέσει. Καταθῶς οὖν ἐπὶ τὸν αἰγιαλόν, ἐντυγχάνει πλωτῆρσι Θεοῦ δευκαθῆ προνοίᾳ, τῆς πόλεως ἤδη παρεσκευασμένοις ἀπείρειν, καὶ μετ' οὐ πολὺ τοῦ λιμένος ἀνάγεσθαι μέλλουσι, καὶ οἱ

τῆς Κρήτης πρὸς Ἀσίαν ἀποπλεῖν ἡρημένοι. Ἀ
Τούτοις τοίνυν καὶ αὐτῆς συνεπαίρει, τῶν κατὰ
νοῦν ἰσως ἐπιτευξόμενός που, διὰ τοῦ μακροῦ
τοῦδε πλοῦ μᾶλλον δὲ Θεῷ καὶ τούτῳ πιστεύ-
σας, ὅτι πᾶν ὅτι λυσιτελεῖς ἀνθρώποις ἀνύσι-
μίνος.

ια'. Οὕτω τοίνυν ἔχων ἐλπίδος, ὄναρ ὄρα τὴν
ἀειπαρθένον Μητέρα Θεοῦ ταύτη δὲ τὸν ἐαυτοῦ
προμηθεῖα Νικόλαον ἐν οἰκέτου σχήματι περιστώτα,
καὶ, Πρὸ καταλύσει Πέτρος, ὦ Δέσποινα; πρὸς
αὐτὴν ἡραμαίᾳ φωνῇ φέγγόμενον τὴν δ' ὑπο-
λαβὼν ἴσταν φαιδρῶς τε καὶ κοτμίως ἀποκριναμένην·
Ἔστιν ὄρος ἐπ' Εὐρώπης, κάλλιστον ὄμοῦ καὶ μέ-
γιστον, πρὸς Λιβύην τετραμμένον, ἐπὶ πολὺ τε τῆς
θαλάττης εἶσω προῖόν· τοῦτο τῆς γῆς ἀπάσης
ἀπολεξάμενον, τῷ μοναχικῷ πρέπον καταγώγιον
προσκληρῶσαι διέγνων ἔγωγε ταῦτ' ἄρα καὶ
ἰδιαιτάτον ἐνδιαίτημα τοῦτ' ἀφιέρωσα ἑμαυτῇ, καὶ
Ἅγιον τοῦντεῦθεν καλέσεται· καὶ τῶν ἐπ' αὐτοῦ τε
τὴν πρὸς τὸν κοινὸν ἀνθρώποις πολέμιον ἐπαναιρο-
μένων ἀγῶνα, προπολεμήσω διὰ βίου παντός, καὶ
πάντως ἔσομαι τούτοις ἄμαχος σύμμαχος τῶν
πρακτέων ὑψηγητῆς, τῶν μὴ πρακτέων ἐρμηνευτῆς,
κηδεμῶν, ἱατρῶς, τροφῆς, ἢν ἄρα βούλει τροφήν
τε καὶ ἱατρείαν, ὅση τε πρὸς σῶμα τείνει, καὶ
τοῦτο συνιστᾷ τε καὶ λυσιτελεῖ, καὶ ὅση τὸ πνεῦμα
διανιστᾷ τε καὶ βιώνουσι, καὶ μὴ τοῦ καλοῦ διαπι-
σεῖν συγχωρεῖ· συστήσω δὲ ἄρα καὶ τῷ Υἱῷ καὶ
Θεῷ μου, οἷς ἂν γένοιτο καλῶς καταλύσαι τῆδε τὸν
βίον, τῶν αὐτοῖς ἡμαρτημένων τελείαν ἐξαίτησα-
μένη παρ' αὐτοῦ τὴν ἄφρατον.

ιβ'. Οἶδ' ὅτι πᾶσιν ἐνῆκεν ἡδονὴν ὁ λόγος εἰκότως,
ὅτι τὴν περισπούδαστον ἡμῖν τε καὶ τοῖς εὐφρο-
νοῦσιν ἄπεισι κατὰ ψυχὴν σωτηρίαν ἀναμφιλέκτως
ἐπαγγελλόμενος· ὅταν γάρ ἡ τοῦ Θεοῦ Μητήρ, ἢ
καὶ τὰ ἀδύνατα δυνατὰ καθέστηκεν, ὑποσχναίται
βοηθεῖν, καὶ οὐκ ἐνταυθοῖ μόνον, οὐδὲ ἐπὶ τοῦ
παρόντος, πρὸς δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος,
καὶ οὐκ ἐπὶ μικροῖς, ἀπαλλαγὴν δὲ προξενούσα
τῶν ἀρρήτων ἐκείνων εὐθυνῶν, καὶ τῶν ἀκηράτων
ἀγαθῶν ἀπλάουσιν, τίς οὐκ οὖν ὑπερβαλλόντως
ἡδοίτο νοῦν ἔχων; Ἄλλ' ἐπὶ τὰ ἐξῆς ἰτέον· ταῦτα
τῆς Θεοτόκου περὶ τοῦ ὄρους διελεγμένης, καὶ τέ-
λος ἐπειπούσης, ὡς καὶ Πέτρος ἐκεῖ βιώσεται, ἢ
τοῦ καθεύδειν οὕτως ἀνεῖται, καὶ πρὸς εὐχὴν χάριεις
εἴπερ ποτὲ διανίσταται, καὶ τὴν ψυχὴν ὡς περ ἐπιτε-
ρωμένος οἷα τὸν τοιοῦτων μὲν θαυμάτων, τοιοῦτων
δὲ ἀκροχμάτων ἡξιούμενον εἰκότως.

ιγ. Μικρὸν ὄσον, καὶ τῆς νεῖως τῇ Κρήτῃ παρα-
πλεύσας, οἷς ἔδει σίτιον τε καὶ πομάτων (οὐδὲ γάρ
ἐκείνω, τὴν σάρκα τηναρχὴν εὐθὺς ὑπόσποδον κα-
ταστῆσαι προνοουμένων, καὶ διημερευόντι μὲν ἀπο-
σίτι, πίνοντι δὲ τῆς θαλάττης, καὶ ταύτης μετριω-
πάτης) οἷς οὖν ἔδει τῶν ἐπιτηδείων, δεῖν ἔγνωσαν
τῷ λιμένι προσοκεῖλαι καὶ ἀποδάντας, ἐπ' ἀλφι-
των τε καὶ ποτίμων ὑδάτων κομιδῇ πονεῖσθαι.

los discedere ex urbe, nec multo post e portu solu-
turos, atque per Cretam in Asiam vela facturos.
Cum hisce igitur et ipse solvit, visurus, si forte in
tam longinqua navigatione occurreret alicubi locus,
qui ex animi ejus sententia foret: magis vero in
hoc quoque fidebat Deo, qui solus, quidquid utile
est hominibus, perficit.

11. Hac spe fretus, spectabilem in somnis habet
Matrem Dei semper virginem, ei que astantem fam-
ulantis specie sanctum Nicolaum, providum suum
curatorem; qui ad Deiparam leai voce: Ubi tan-
dem, o Domina, commemorabitur Petrus? Et ipsa,
blande ac modeste respondens, subjicit: Est in
Europa pulcherrimus juxta atque summus mons,
qui versus Libyam longe in mare procurrit. Hunc
ego o toto terrarum orbe elegi, atque decoram et
aptam monastico instituto habitationem fieri de-
crevi; quinimo ipsum mihi propriam consecravi
domicilium, atque impostero vocabitur Sanctus.
Quotquot istic adversus communem hominum ho-
stem susceperint certamen, propugnabo ego quoad
vixerint, ac omnino me illis prestabo invincibilem
adjutricem; quid agendum sit, docebo; quid omit-
tendum, exponam; agam eorum curatricem, me-
dicam, nutricem; provisura ipsis de quovis cibo
ac medicina, sive illa ad corpus attineat ipsumque
consolidet corroboretque; sive illa spiritum exci-
tet, ac confirmet, impediatque ne virtute spoliatur.
Commendabo illos insuper Filio ac Deo meo, qui-
bus illic contigerit finem vite imponere; ab eoque
omnimodam illis exorabo delictorum suorum re-
missionem.

12 Oratio isthæc, scio, voluptatem attulit omni-
bus, nec immerito; cum maximopere expetendam,
non nobis solum, sed cunctis recte sentientibus,
animæ salutem citra ambiguitatem promittat.
Quando enim Dei Mater, quæ quod fieri non potest
effectum dat, suam addicit operam; neque nunc
solum et in præsentis sæculo, sed etiam in futuro,
et non tantum in rebus parvis præstat, sed arcanis
quoque illis pœnis liberat suos, atque æternorum
honorum voluptate donat; quis, quæso, mentis
compus non gaudeat supra modum? At vero ad ea
quæ supersunt procedendum est. Cum talia de
monte prolucula esset Deipara, ac tandem subjun-
xisset, fore ut et Petrus istic loci vitam ageret;
expergit hic e somno, atque ad orationem, lætus
si unquam alias, se confert, totaque anima (diceres
alas ei additis esse) advolat: quemadmodum par
est illum facere, qui talia videre spectacula talesque
audire sermones promeruit.

13. Interea navis Cretæ appropinquabat, atque
vectores illi, quibus cibo potuque opus erat (ne-
que enim Petrus, qui statim a principio carnem
rationi prudenter subjecerat, diesque totos sine
cibo transigebat, marinam vero eamque modicam
potabat, illis indigebat) illi, inquam, vectores judi-
carunt portum sibi intrandum, ac descendentes
in terram victum atque potabilem aquam studiose

comparandam esse. Cum igitur ita faciendum judi-
cassent ac re ipsa fecissent, gubernator quoque,
qui aliquem istis sibi admodum familiarem habebat,
eunusque non procul a portu habentem, ut
eundem conveniret, e navi et ipse descendit. Ecce
autem inopinato conspicitur amicum suum e morbo
decumbentem, non uxore, non filiis lecto a silen-
tibus, aut solatium aegro pro virili sua afferentibus;
quin potius ipsi quoque cum longa aegritudine
lectantes, et prope ab illo decumbentes, dolores
ejus augebant. Quamobrem Petri rationem vivendi
animo recolens gubernator (erat nempe idoneus qui
ex medica conversatione virtutem viri conjiceret)
alloquitur infirmum, et: juveni, inquit, amicorum
dilectissime, remedium, quo quod te inosque pre-
mit malum dispellam. Moxque domo egressus,
quanta poterat celeritate navim repetit; ac Petrum,
omnibus Christi causa obsequentissimum, se ut
sequatur, rogat. Is vero statim obedit, a Deo interi-
ori motu stimulatus.

14. Confert se igitur ad domum illam, incolarum
suorum infirmitate afflictam, eamque dicto citius
erigit roboratque. Ubi enim pater familias, gravi
morbo detentus, primum conspexit admirabilem
huncce Patrem; continuo mitius habuit, ad se re-
versus est, surrexit, ad pedes medici sui procidit,
ac sanus exstitit; mox inde quam citissime sur-
gens, deduxit Petrum ad liberos atque uxorem;
quibus omnibus sanitatem, ac si illam revera mani-
bus ferret, integerrime restituit. Illico namque
cuncti, morbo ac doloribus quos patiebantur libe-
rati, incolumes surrexerunt, nescii quid facerent,
quidve loquerentur Petro, quo tantum beneficium
sufficenter compensarent. At ille, quam alienissi-
mus a laude sua reditum urgebat, nihilque omnino
motus ad eorum plausus, quicquid gestum erat,
Deo auctori referebat acceptum. Cumque etiam
pecuniam reverso jam ad navim sancto afferrent,
nihil quidquam admisit: Æquum non esse, in-
quiens, ut pro beneficiis, a Deo sibi collatis, ho-
mini gratias agant; sed ipsi Deo casta ac tempe-
ranti vita probatisque moribus adhæreant, secun-
dam Deum vitam instituant, nihil eorum que fieri
vult contemnant, nihil quod ei displicet usquam
parent. Ita namque futurum est, inquit, ut juvante
Deo non amplius, uti paulo ante medicina indi-
geatis, imo nec in morbum denuo incidatis.

καὶ τοίνυν οὕτω ᾄξαν τε καὶ γαργανημένον, ἐπεὶ τῶν
τις ἐγγωρίων ἐς τὰ μάλιστα τῷ κυβερνήτῃ συνήθης
ἦν, αὐτοῦ πρὸς τῷ λιμένι καὶ μὴ πτόρω κατ-
ωρισμένου, ὡς αὐτὸν ἀπῆει καὶ αὐτῆς ἀποβάς ἐς
κλινοποιτὴ τὸν ἐταῖρον ἐξ ἀπροσδοκίτου τεθεασμένο·
τὴν τε σύζυγον αὐτῆ καὶ τοὺς παῖδας, οὐ παρακα-
θημένους, καὶ μηχανοιμένους παραψυχὴν ὄση εὐ-
ναμὲς τῷ νοσοῦντι, μακρᾷ δὲ καὶ αὐτοῦ προσπα-
λαίοντας νόσῳ, καὶ τῷ παρακείσθαι τὸ δεινὸν
ἱπιταίνοντας, τὴν Πέτρον πολιτείαν ἐπὶ νοῦν ἀνα-
λαθῶν (δεινὸς γὰρ ἦν, ὡς εἶπεν, ἐξ ὀλίγου συμ-
βαλεῖν ἀνδρὸς ἀρετῆν)· Εὐρηταί μοι τοῦ πανοικί σε
πιέζοντος φάρμακον, ὃ φίλε ἐταῖρε, προσεφώνησε
τῷ νοσοῦντι· καὶ τῆς οἰκίας εὐθύς αὐθις ἀπεπή-
δησεν. Ἡ δὲ πλοῦν εἶχεν εἰς τὴν ναῦν ἐπανήκων,
ἐπεσθαί οἱ τὸν διὰ Χριστὸν καταπειθῆ πᾶσι Πέτρον
αἰτεῖται καὶ ὃς εὐθύς ὑπακούει, καὶ τοῦ Θεοῦ δὴ
πρὸς νοσῶς παρρημήσαντος.

ιδ'. Ἐπὶ τὴν ὑπ' ἀβρωστία τοιγαροῦν ἀνατε-
τριμμένην ἐκείνην ἀφικνεῖται οἰκίαν, καὶ θάπτον
ἢ λόγος ἀνεγείρει ταύτην καὶ ἐπ' ῥώνυσιν. Ὡς γὰρ
μόνον εἰς θεὸν ἦλθε τοῦ θυμασίου τοῦδε Πατρὸς,
ὁ βαρεῖα νόσῳ κατεσχημένος ἐκεῖνος, βῆων τε ἦν,
καὶ ἀνέφερε, καὶ ἀνίστατο, καὶ τοῖς πρὸς προσπί-
πτων τοῦ θεραπευκότος, ἐβρωμένος ἐτύγγανεν·
εἶθ' οὕτω ταχὺς ἐκείθεν διαναστάς, ἐπὶ τοῖς παῖδάς
τε καὶ τὴν σύζυγον διεκίνας τὸν Πέτρον, καὶ τὴν
ὑγίειαν ὡσπερ αὐτόχρημα ταῖν χερσῶν φέρων, πᾶσι
δαψιλῶς ἔνεμεν. Ἐκ τοῦ εὐθέως γὰρ ἅπαντες
ἐξάντεες τῆς νόσου, καὶ τῶν συνεχόντων δεινῶν
κρείττονας ἀνηγείροντο, καὶ οὐχ ὅ τι δράσειαν εἶχον,
οὐχ ὅ τι λέξειαν Πέτρῳ, πρὸς τὴν τῆς εὐεργεσίας
ἀποχρὸν μέγεθος· ὃν δὴ καὶ τὸ λίαν ἀφιλόδοξον,
πρὸς τὴν ἐπάνοδον ἠπειγε, πρὸς τὴν ὑπ' ἐκείνων
κρότον ἀνεπίστροφον παντάπασιν ὄντα, καὶ πρὸς
θεὸν ἀναφέροντα τὴν τῶν γενομένων αἰτίαν· ἧ δὴ
καὶ χρήματα τούτων προσανεγχόντων, μετὰ τὴν
πρὸς ναῦν ἐπανάλυσιν, αὐτῆς οὐ προσήκατο. Μὴ
δεῖν, αὐτοῖς λέγων, ὑπὲρ τῶν ὑπὸ Θεοῦ ταύτοις
ἀγαθῶν ὑπηργμένων, ἀνθρώπῳ τὴν χάριν ὁμολο-
γεῖν, ἀλλ' ἐκείνῳ διὰ καθαροῦ τε βίου καὶ σώφρονος,
καὶ τρόπων προσανέχειν ἐλευθερίων, καὶ κατὰ θεὸν
ζῆν, μηδὲν ὑπερορῶντας τῶν αὐτοῦ θελημάτων,
μηδὲ τῶν ἀπαρσεχόντων ὀλῶς ἐκείνῳ ποτὲ γινόμε-
νους οὕτω γὰρ ὑμεῖς, φησὶν, οὐδὲ ἰατρείας ἐτι σὺν
θεῷ διεήσεσθε ἅτε τὴν ἀρχὴν, μηδὲ νόσῳ περιπε-
σόντες.

CAPUT III.

Iter in montem Athum, et vita illic dure sancteque acta.

15. Cum talibus Petrus dietis animum quoque
hominum istorum recte composuisset, jussit illos
domum reverti; ipse vero e portu solvit cum reli-
quis vectoribus, qui et felicem navigationem suam
viri sancti virtutibus referebant acceptam. Toto
quippe eatenus tempore, diu nocturne, vento se-
cundo navigaverant; ac eundem imposterum quo-

τε'. Οὕτως ἐκεῖνος καὶ τὸν ἐντὸς αὐτοῖς ἀνθρώπων
εὐ διατιθέμενος, τοῖς μὲν οἰκίαις ἐπίστρεπεν ἐπ-
ανιέναι, τοῖς συμπλέουσι δὲ αὐτῆς συνανήγατο, οἱ
καὶ τῆς σφῶν εὐπλοίας, τάνδρῳς ἠτιῶντο τὴν ἀρε-
τῆν, ἐξ οὐρίας καὶ γὰρ διὰ πάσης ἡμέρας τε καὶ
νοκτὸς, τὸν μέγρι τοῦδε πλοῦν ἦνυσαν, καὶ περὶ τοῦ
μέλλοντος ὑπέσχον θαρρόντες. Ἀλλὰ γὰρ οὕτως

ἐχόντων τε καὶ διανοουμένων, ἐκ τοῦ ἀπροσδοκῆτου παντάπασιν, ἔτ' ὄντος τοῦ πνεύματος ἐπιφόρου, καὶ λαμπροῦ κιντὰ πρύμναν προσβάλλοντος, τοῦ πρόσω προβαίνειν ἢ ναῦς ἀφεῖται, καὶ ἀκίνητος ἔμενε. Πάντα δὲ κάλιον ἐκείνων κινούντων, ὡς καὶ ἡ παρουσία φησὶ, τὰ τῆς ἀκινήσιας οὐδαμῶς ἐνεδίδου. Καὶ δὴ τῶν ναυτῶν ἐξηπορημένων, καὶ μικροῦ τῆς ἰσῆς μετασχόντων ἀκινήσιας, τοῦτο μὲν ὑπὲρ ἐκπλήξεως, τοῦτο δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ μηδὲν ἔχειν πράττειν. Οὕτως ἐκ τόπου τοῦ πράγματος ὄντος, ὁ θεὸς Πέτρος τῆς ἡσυχίου καθέδρας ἐξαναστάς, καὶ περιβλεψάμενος, τὸ τοῦ διαραινομένου ἕρους ὄνομα ἔρωτᾷ· ὁ δὲ τὸν Ἄθω πυθόμενος εἶναι, συνῆκέ τε καὶ ὁπαγγέλλει τὸ κατέχον ἀτρεμῆ τὴν ναῦν. Ἐν τούτῳ, φησὶν, ἐνι τῷ θεῷ βουλομένῳ, τὸν ὑπάλυπον διανῦσαι· με βίον· καὶ τῷ τῶν σιάκων ἐπικαθεζομένων, τῆς γῆς εὐθύς πρὸς τὸ εὐώνυμον Ἰθύνει τὴν ναῦν ἐγκελεύεται· καὶ ὅς, ὡς οὐδὲν μελλήσας τὸ κελυσθὲν ἤνυσεν, ἡ ναῦς τῶν δεσμῶν ἀνεῖται, κάπῃ τὸ εὐκίνητον εὐθέως μάλα μετέβαλεν.

15. Ἄρ' οὐκ ἐκπλήξις ἐπὶ τούτοις πᾶσιν ἐγγίνονται; Πῶς ἡ πλώϊμος φύσις, ἡ τῆς θαλάττης εὐδιάρβυτος ἰδιότης, ποῖ μὲν ὑποχωρεῖ καὶ πάροδον δίδωσι τῇ νηϊ, τῇ προσβολῇ τῶν πνευμάτων ἐλαυνομένη· ποῖ δ' ἀρνησαμένη τὴν φύσιν, τὴν ἀντιτυπίαν μεταλαμβάνει, καὶ χέρτου δίκην ἐπὶ γῶραν παρακατέχει τὴν ναῦν; Πῶς δὲ καὶ τὸ τοῦ πνεύματος εὐδιάχυτον ἐν μέρει συστέλλεται, καὶ μὴ συναρπάξει ταύτην τῷ περιφανεῖ τῆς ῥύμης, μηδὲν ἐπιτειχίζοντος σφοδροτέρου σώματος; Τῷ γὰρ εὐκίνητῳ τῶν ὑδάτων τὸ πνεῦμα πλεονεκτεῖ. Καὶ τοῦ φανῆναι τὴν ἐν τῷ πυθμένι τῆς θαλάττης ἡπειρον ταύτης διαστάσης, τὸ θαλάττης βυθὴν ἐπιφάνειαν, στερέμνιον ὅσα καὶ ἡπειρον γενέσθαι, θαύματος οὐκ ἐλάττω φέρεται δόξαν· οὐκοῦν προσθετέον τοῦτο τοῖς παλαιοῖς θαυμαστοῖς, καὶ διηγητέον οὐχ ἥττον ἐκείνων, καὶ ὑμνητέον ἐπὶ τούτῳ θεόν, ᾧ μηδὲν ὧν ἂν βούλοιτο, τὸ παράπαν ἀνένυτον.

16. Ἄλλ' οὕτως ὁ τῷ Πέτρῳ σύμπλους ὄμιλος τῆ γῆ προσπελάσαντες, πρὸς τὴν ὑπώρειαν ἀποβιβάζουσιν οὐκ ἀδακρυτὶ τὸν γεννάδα· ὅς καὶ ἀνέλαθεν ἤδη καταπεπτωκότας ὑπ' ἀνοίας αὐτούς, προσιπῶν αὐτοῖς τὸν τε πλοῦν ἀκίνδυνον, καὶ τὴν πρόθεσιν ἀνύσιμον ἔξειν. Οἱ μὲν οὖν ἐστέλλοντο μετ' ἀγαθῶν τῶν ἐλπίδων· ὁ δὲ βίᾳ μὲν, ἐπέβαινε δὲ ὄρωσ τῶν ἀβάτων, καὶ ἀνέστη τὸ ὄρος, καὶ εἰσέδω πλῆθυστα, θεῷ μόνῳ τὰ καθ' ἐμεῖτον ἐπιτρέψας, ᾧ καὶ μόνῳ προεθυμήθη τε καὶ ὑπέστη ζῆσειν, ὃ καὶ εἰς τέλος ἀγαγεῖν ἐσπούδασεν, οὐ μόνον ἀπόσιτος εἶν σχεδόν, τῶν ὅσα πέφυκεν ἀνθρώπων συνέχειν φύσιν, καὶ βραχὺ τι παρ' ἀγγέλους ἡλαττωμένος τυτὶ τὸ μέρος, ἀλλὰ καὶ ψύξει καὶ καύσωνι καὶ παγετοῖς καὶ χιόσι καὶ ὑμῆροις, γυμνός τε καὶ ὑπαιθρός, ὧ τῆς καρτερίας! ταλαιπωρούμενος. Ἄνθρω γὰρ ἐκαῖνος, εἴπερ τις, νοῦν ἔχων, καὶ συνείδησιν τῆς τοῦ γῆιου τοῦδε συγκρίματος φύσιν, ὡς καὶ αὐτὸν βρῖθει τὸν νοῦν, καὶ πρὸς γῆν κατασπῶσα,

que afflaturum silenter sperabant. Verum taliter iis animatis et cogitantibus, ecce nec opinato plane eventu, secundo etiam perseverante vento et vehementer in puppim incumbente, desijt navigium porro progredi, et immobile in loco stetit. Ipsi autem omnem, quod dicitur, rudentem moventibus, nihil quidquam profectum est; nautæ vero mentis inopes, pari fere cum navi immobilitate hærebant, partim præ stupore animi, partim quod nescirent quid consilii caperent. Cum loco tam malo res esset, divinus Petrus e sede ubi quiescebat surgens, oculosque circumferens, montis qui forte sub aspectum cadebat, sciscitatur nomen: quem ubi Athum appellari didicit, simul intellexit atque alios docuit causam, cur ita moveri nescia consisteret navis. In hocce, inquit, monte Deo volente reliquum meæ vitæ transigendam mihi est: et clavum tenenti imperat, ut sinistrorsum navim ad terram recta dirigat: quod ubi is, nihil cunctatus, effectum dedit, illico navis, solutis vinculis facillime ut prius moveri cœpit.

16. Nonne hinc admiratio cunctis vectoribus suborta fuerit; quo pacto navigabile elementum, fluida maris proprietates, modo cedat iterque præbeat navi, impetu ventorum impulsæ; modo naturam quodammodo suam exuta, contrariam assumat, ac terræ instar affixam navim eodem loco detineat? Quo pacto item fluidissimæ nature ventus parte sui contrahatur, ac navim manifesto impetu suo non abripiat, nullo ipsi validiore corpore obsisterente; ventus enim facilitate motus aquam antecedit. Neque vero minoris miraculi gloriam habet, quæd fluida maris superficies, firma adinstar continentis facta sit; quam quod divisis aquis, in fundo maris, continens apparuerit aliquando. Quamobrem hocce etiam antiquis ennumerandum, nec minus quam illa divulgandum venit miraculum: in eoque Deus, qui quidquid libuerit tam facile perficit, laudari præcipue debet.

17. Itaque qui cum Petro navigabant vectores, navî terræ admota, ad radicem montis generosum virum non sine lacrymis dimiserunt: quos ipse, præ tristitia animis concidentibus, blande erexit; prædicens fore ut imposterum secure navigent, atque ad terminum feliciter perveniant. Illi igitur, spe bona pleni, cœptum iter prosequuntur: ipse vero, magno quidem labore, sed tamen contendit per invisia locorum, conscendit montem, inaccessa penetrat, soli Deo se suaque committens; cui pariter soli vivere magno opere cupiebat, ac victurum pollicitus fuerat. Hoc autem ipsum studiose ad exitum perduxit, non modo abstinens ab omnibus fere cibis, qui humanam sustentare naturam consueverunt, factus hac parte paulo inferior angelis; verum etiam frigus, æstium, glaciem, nives ac imbres nudus, sub dio (o tolerantiam!) constanter tulit. Vir quippe erat, si quis alius, perspicax; atque intellegebat, quomodo terrenæ hujus concretionis na-

tura animum aggraves, cuiusque in terram depri- A mens, suam in cælo conservationem habere non sinat. Hæc, inquam, probe intelligens, tum aliis modis, tum moderato admodum usu obviarum herbarum, mirifice macerabat corpusculum, vigorem animo præclarum afferebat, atque cor suum vere divinum vehiculum, et alterum cælum, imo et charius cælo habitaculum Deo, diligenti quietis conservandæ studio, efficiebat. Hæc vero, ut compendio dicam, consistit in propensione animi et conversione ejus in se ipsum, aut potius in omnium animæ facultatum (etsi dictum mirabile sit) conversione in mentem, atque in constanti eorum, quæ ratio Deusque dictant, executione.

18. Que porro hic ab illo gesta sunt, pro merito B suo explicari omnino non possunt. Quando enim mens omnibus sub sensum cadentibus superior evaserit; et turbationum, quas talia afferre solent, pelago emergerit, atque interiorem hominem probe perspexerit, considerata prius turpi larva qua mortalium errata obtegî consueverunt, hanc doloris aduinculo tollere festinat: posteaquam vero absulerit fœdum hocce tegumentum; tum plane cum anima variis affectionibus non amplius indecorum in modum distrahitur, vix tandem consequitur pacem, veramque attingit quietem, et Deum propter quem existit, quantum fieri potest cognoscit. Tunc etiam superat naturam propriam, ac participatione quadam divinam induit, semperque ad meliora progreditur, si modo omni ex parte probe muniatur, et ex nulla aditum quemcumque præbeat veteri ma- C lorum artifici, qua irreat; animamque scopis mundatam inveniens, ibidem cum associis suis habitat, pessimæque supæ legionis, heu! castra metetur; atque ita secundum sententiam illam evangelicam, « Novissima hominis latius pejora prioribus, fiant¹. »

19. Sed hæc quidem omnino absit ab illo. Quando vero mens, uti jam explicare cœpit oratio, omnes animæ insidentes affectus eliminaverit, in eamque tranquillitatem summam induxerit, jamque non solum ipsa se, sed alias etiam facultates animæ ex integro in se converterit, et quidquid larvatum est a se amoverit, prius quidem quidquid deterioris C notæ est, deinde progrediens ad id quod perfectius, imo quod perfectissimum est, atque ad superiorem animæ partem attinet, non modo duas materiales potentias transiens, sed etiam ad spirituales atque illusionis expertes intelligentias transcendens, omniaque pie simul ac religiose in Deum referens, sarda et muta, prout scriptum est, Deo astiterit: tunc conditionem materiæ coerces, exprimitque in se formam cœlestem summa cum tranquillitate, utpote nullo pulsata pravo affectu, tota vero per infusam gratiam in melius commutata. Talibus igitur dotata mens, transmittit etiam ad conjun-

τὸ πολίτευμα ἔχειν ἐν οὐρανοῖς οὐκ ἔσθ', διὰ πάντων· καὶ τῶν ἐνόντων βετανῶν πάνυ μετρίων μεταλαμβάνων, δεινῶς συνέτηξε τὸ σαρκίον· καὶ τῷ νῷ τόνον ἀξιόλογον ἐνεργάσατο, καὶ θεῖον ἀτεχνῶς δχημα τὴν καρδίαν, καὶ οὐρανὸν ἄλλον, καὶ τοῦ οὐρανοῦ φίλτερον ἐνδιαίτημα τῷ θεῷ, τῇ καθ' ἡσυχίαν ἀκριβεῖ σχολῇ συνέστησε· τοῦτο δὲ ἐστίν, ὡς συνελόντα φάναι, τοῦ νοῦ πρὸς ἑαυτὸν ἐπιστροφή καὶ σύντυσις· μᾶλλον δὲ, πασῶν τῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων, εἰ καὶ θαυμαστὸν εἶπείν, πρὸς τὸν νοῦν ἐπιστροφή, καὶ ἡ καθ' αὐτόν τε καὶ θεῶν ἐνέργεια.

17. Τὰ δὲ ἐντεῦθεν πρὸς ἀκριβείαν ἐξείπειν, ἀδύνατον. Ὅταν γὰρ ὁ νοῦς αἰσθητοῦ παντὸς ἀπαναστῇ, καὶ τοῦ κατακλισμοῦ τῆς περὶ ταῦτα τύρβης ἀνακόψῃ, καὶ κατοπτεύσῃ τὸν ἐντὸς ἄνθρωπον, τέως μὲν ἐνιδῶν τὴ προσγενόμενον εἰδεχθῆς προσωπεῖον ἐκ τῆς κάτω περιπλανήσεως, τοῦτο διὰ πένθους ἀπονίψασθαι σπεύδει· κάπειδάν περιέλη τὸ δυτειδῆς, τοῦτο κάλυμμα, τότε δὴ, τότε μὴ ποικίλαις σχέσεσι τῆς ψυχῆς ἀγεννῶς διασπυμένης, μόγις εἰρήνην ἄγει, καὶ τῆς ὑπὸ τῆς ἡσυχίας ἄπτεται, καὶ [γινώσκει] καθ' ὅσον ἐγγωρεῖ, τὸν θεῶν, δι' ὃν ἐστίν. Ὅ τε καὶ τὴν ἰδίαν ὑπερβάλλει φύσιν, καὶ θεοῦται τῇ μετουσίᾳ, προκόπτων ἐπὶ τὸν κρεῖττον ἀεὶ, μόνον εἰ φράττοίτο πανταχόθεν εὐφυῶς, καὶ μηδαμῶθεν ἔχει πάροδον, ἠντινοῦν ὁ τῆς κακίας ἀρχῆθεν ἀσκητῆς, ἵνα μὴ παρεισδύη, καὶ σεσαρωμένον εὐρύων, μετὰ τῶν ὁπαδῶν τῇ ψυχῇ παραμείνη, καὶ τῆς οἰκείας πονηρᾶς φάλαγγος στρατόπεδον, φεῦ! αὐτὴν ἀπεργάσῃται, καὶ ἐ γίνηται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χεῖρονα τῶν πρώτων, ἢ κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν ἐκείνην φωνήν.

18. Ἀλλὰ μὲν τοῦτο μὲν ἀπέειπεν πάντως. Ὅταν δὲ ὁ νοῦς, ὡς ἤδη φθάσας ἐδήλωσεν ὁ λόγος, ἅπαν ἐνοικον πάθος ἀπολέσας, τὴν ἀπροσπάθειαν περιποιήσῃ τῇ ψυχῇ, καὶ μὴ μόνον αὐτὸς πρὸς ἑαυτὸν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἄλλας τῆς ψυχῆς δυνάμεις ὁλοκλήρως ἐπιστρέψας, ἅπαν ἐπίκτητον ἐκ μέσου ποιήσῃται, C τέως μὲν ὁ τί ποτε τοῦ πονηροῦ κόμματος, προῖον δὲ ἐπὶ τὸ τελεώτερον, μᾶλλον δὲ τὸ τελεώτατον, καὶ τὰ τῆς χρηστοτέρας μερίδος, οὐχ ὅπως τὴν ὑλικὴν δυάδα διαβάς, πρὸς δὲ καὶ νοητῶν καὶ τῶν οὐκ ἀφαντάτων νοημάτων ὑπερναβάς, καὶ πάντα θεοφιλῶς ὁμοῦ καὶ φιλοθῆως ἀποθέμενος, κωφός τε καὶ ἀλαλός, κατὰ τὸ γεγραμμένον, παραστῇ θεῷ, τηνικαῦτα λόγον ὑλῆς ἴσχει, καὶ πλάττεται τὴν ἄνω πλάσιν ἐπὶ πάσης ἀθείας, ἄτε μηδενὸς θυροκοποῦντος τῶν παθῶν, τῆς ἐκτὸς χάριτος ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταβύθμιζούσης ἅλον· ὁ μέντοι τούτων εὐμοιρήσας νοῦς, καὶ πρὸς τὸ συνημμένον σῶμα πολλὰ διαπορθεύει τοῦ θεῶν κάλλους τεκμήρια·

¹ Matth. xxi, 15.

γάρ τι τε θεία καὶ σαρκὸς παχύτητι μεσιτεύων, καὶ ἄ
δύναμιν τῶν ὀδυνάτων ἐντιθείς.

κ'. Ἐντεῦθεν ἡ κατ' ἀρετὴν θεοειδὴς καὶ ἀπα-
ράμιλλος ἕξις, καὶ τὸ πρὸς κακίαν ὅλως οὐ κινήτων
ἢ δυσκινήτων αἶ τε θαυματοποιαί, καὶ τὸ διορᾶν τε
καὶ προορᾶν, καὶ περὶ τῶν πύργων που συμβαινόν-
των, ὡς ὑπ' ὀφθαλμοῦς διαλέγεσθαι καὶ τὸ ἴδη
μέγιστον, ὡς οὐδὲ περὶ ταῦθ' ὁ σκοπὸς τείνει τῶν
μακαρίων ἐκείνων, ἀλλ' ὥσπερ εἰ τις ὀρίφη πρὸς
ἡλιακὴν ἀκτίνα, καὶ τῶν ἐναερίων ἀτόμων αἰσθά-
νεται κἂν μὴ τοῦτο τῷ προσορῶντι σκοπὸς οὕτως
ἐκείναις ταῖς θεαίαις ἀκτίσι καθαρώς ὁμιλοῦσιν,
αἷς φύσει πρόσεστιν ἡ πάντων ἀποκάλυψις, οὐχὶ
τῶν ὄντων μόνον ἢ καὶ γεγενημένων, ἀλλὰ καὶ
τῶν ἐπειτ' ἐσομένων, ὁδοῦ πάρεργον ὡς ἀληθῶς ἡ
τούτων προσγίνεται γινώσις. Σκοπὸς δὲ αὐτοῖς, ἡ
κατὰ μοναχοῦς ὑπερτελὴς τελειότης, ἡ ἀληθὴς
ἡσυχία, μᾶλλον δὲ ὁ τῆς ἀληθοῦς ἡσυχίας, ὃν ἔφη-
μεν, καρπὸς τὸ δυστέκμαρτον καὶ δυσεκλάλητον
καὶ δυσεπίτευκτον χρῆμα, κἂν ἡμῶς τὸ τῆς ὑποθέ-
σεως ὑπερβάλλον, καὶ περὶ τῶν ὑπὲρ ἡμᾶς ἐπήρε
διὰ βραχέων ὑποσημῆναι τανῦν.

acquisitu; licet nos excellentia argumenti ex ceciderit, ad prodendum nunc paucis, etiam illa quæ
vires nostras excedunt.

CAPUT IV.

Semel atque iterum tentatus a dæmone per orationem superior evadit.

κα'. Ὁ μέντοι μεγαλόνοος ὄντως οὕτως Πέτρος, C
ἐφ' ὃ προσεκλήθη συνεὶς, ὄλιμ, κατὰ τὴν παροιμίαν,
προσεχώρει ποδί τοῦτο δὲ ἦν, οὐχ ὁ τῶν χαρισμά-
των ὄγκος· ἀπαγε! οὐδὲ γὰρ ἐδελεύσθη ποτὲ λιχνεῖα
τούτων ὁ μέγας, ἐπεὶ μηδὲ προὔργου τοῦτ' εἶναι
τοῖς ὑπελθεῖν ἐγνωκόσι τὴν ἡσύχιον ἀγωγὴν, ὁ
λόγος ἔχει δηλώσας· ἀλλ' ὥστε τῇ χάριτι δυναθῆναι
ἔσθαι χώραν, ἐπισκευάσαι τὸν ἐντὸς ἀνθρώπου, καὶ
πρὸς τὸ πρωτότυπον εὐδιαθεῖναι τὸ ἀρχαῖον ἐκεῖνο
καὶ ἀρήχανον ἐπανθῆσαι κάλλος. Ἄλλ' ὁ μὲν οὕτως
ὠρμημένος, ἀναβάσεις ἐν τῇ καρδίᾳ, κατὰ τὸν
Ψαλμῶδὸν εἰπεῖν, διεθέτο. Τί δ' ὁ τοῦ φθόνου πα-
τήρ, τὸ τοῦ ὀδύου πλήρωμα, ὁ καλοῦ παντὸς αὐθαί-
ρετος φυγὰς, ὁ κακοῦ παντὸς ἐργάτης ἢ προστάτης,
μᾶλλον δὲ τὸ συναμφοτέρον· ὁ πρῶτος ἀποστάτης,
καὶ τὸν πρῶτον ἀνθρώπου ἀπιστήσας τοῦ Θεοῦ, D
εἰ συσκευάζεις; Καὶ πῶς ἑαυτῷ χρῆται κατὰ τῆς
τοῦ δικαίου ψυχῆς; Κακούργως μὲν, ἐπεικῶς δ'
ὄμως, ἀξίως ἑαυτοῦ. Ὅρων γὰρ ἐξω βελῶν, ὁ φασι,
γεγονότα τὸν μέγαν, τῇ τοῦ κόσμου καὶ τῶν κατ'
αὐτὸν ἰδέων φυγῇ, δι' ὧν ἐκεῖνος συλῆν εἶωθε τὰς
ἀγενεστέρους ψυχὰς, κἀντεῦθεν οὐκ ἔναρ μόνον
διὰ τοῦ φανταστικοῦ πνεύματος, ὃ νοεραῖς ὕχημα
ψυχῆς ἢ φιλοσοφίᾳ φησι, θειοτέρων θεσμάτων
ἡξιωμένον καὶ προηγμένον ἐπὶ τὸ βέλτιον, ἀλλ' ἔδη
καὶ τῆς φαντασίας αὐτῆς ὑπερκύψαντα, καὶ τῇ τῶν
ἀθλῶν ἐπαφῇ καθαρώς προσχωροῦντα, καὶ θαυ-
μαστώως φωτιζόμενον, ὃ φησι Δαθιδ' ἀπὸ ὀρέων

etum sibi corpus iudicia polchritudinis divinæ,
inter gratiam ejus et carnis molem interposita, et
tribuit ei facultatem efficiendi quæ fieri alias non
possunt.

20. Hinc fit ut quidam divinus et sine repugnan-
tia operans virtutis habitus nascatur; ut animus
in malum aut nullo prorsus modo, aut non facile
inclinetur; ut miracula patrandi virtus acquiratur;
ut quis presentia perspiciat, et prospiciat futura;
atque de rebus, quæ locis procul remotis contin-
gunt, non aliter quam si sub oculis fierent, sermo-
cinetur; et, quod præcipuum est, in illa aciem
suam non intendant beati illi; sed veluti si quis
in solares radios obtutum converterit, etiam aereos
atomos detegit, tametsi id non intenderit is qui in-
tuetur; ita illi, qui divinis radiis, natura sua re-
velantibus omnia, clare illustrari consueverint, re-
rum non modo quæ nunc sunt quæque fuerunt, sed
etiam quæ futuræ sunt, cognitionem pro quisqui-
liis, ut vere sunt, reputent: habeant vero pro
scopo suo absolutam monastici status perfectionem,
id est, veram animi quietem, aut potius ipsum
veræ quietis, quem diximus, fructum; rem utique
difficilem captu, difficiliorem dictu, difficillimam
verum jam ipsam quo-

que imaginandi facultatem supergrossum, ad claritatem eorum, quæ materia nulla constant, intelligentiam pervenisse; ac mirabiliter a montibus æternis, quod ait David³, illuminatum, huic etiam monti splendorem luminis impertivisse, depulsis inde, quod prius ipse fuerat, tenebris; hæc, inquam, conspiciens malignus dæmon, ferre non potuit, intolerabile ducens, eo Petrum, etiamnum corporis sarcina gravatum, ex imo elevatum esse; unde ipse consilii sui malignitate exciderat: Petrum supernam ac meliorem partem adeptum esse sibi vero ne infimam quidem permitti.

22. Taliter ille invidia æstuans, terrere atque loco pellere sanctum violenter aggreditur. Ac primus quidem insultus, quam ridiculus, imo quam ineptos! In virum quippe unum, eumque non tantum armis, sed necessariis quoque vestimentis destitutum, diutina confectum inedia, perque varias afflictationes membris omnibus miserabiliter contabescentem; in unum, inquam, nudum, inermem, debilem, ipse ducis formam atque habitum indutus, sagittariorum turmam secum trahere visus, inconditis vociferationibus clamoribusque personans, ferox impetum facit; inque specum, ubi tunc temporis habitabat Sanctus, sese infert, ac ipsum ad conserendas secum manus provocat: foris autem larvata sociorum cohors omnia late complebant fragore, prægrandia quæ circum, jacebant saxa inter se collidebant; arbores quoque, alias quidem radicitus evellebant, alias vero confringebant; omnia denique veluti adversus speluncam machinabantur.

23. Ubi vero magnus ille vir, talibus pavescens, per orationem se ad Deum ex animo convertit, mentisque oculos ad eum fixos intendit; ne momento quidem amplius persistere illic valens nequam iste, continuo disparuit. Non tamen diu post, in serpentes denuo se ipse cum toto exercitu suo convertit; hisque ipse, reptando præcedens, ducem præstabat se, neutiquam similis aliis, aut re ipsa existens, aut apparens, sed magnitudine immensus visuque terribilis (referebat enim omni ex parte draconem) insurgebat de terra; ac sublime erigens collum, videbatur ex oculis scintillas vibrare, inflatis vero buccis passim flammam spirabat, cruentam movens linguam, longo ultra mentum extensam, præsentique veneno aut scotentem aut scatere visam. Quando vero cum Petro congregari parabat, eminens minitabatur, fore, ut spiritus sui impetu impavidum virum abriperet sibi in prædam.

24. Interea Petrus ne quidem aspectu dignabatur adversarium; manibusque indefesse in eum elevatis, spirituales Amelech denuo superavit atque expulit, velocius recedentem quam accesserat. Capiebat etiam pœnitudo scelestissimum caput, cum omnia secus evenirent, atque ipse meditatus fuerat. Semper enim pugilis generosi acta considerans, ejusque intensum ac sublimem orandi modum

αἰωνίων, καὶ τῷ ὄρει τούτῳ τῆς αἴγλης μεταδιδόντα τοῦ φωτὸς, καὶ οὕτω ποιούντα τὸ σκότος ὑπερόριον, ὅπερ ἦν ἀντικρυς αὐτῆς, οὐχ οἶδ' ἂν φέρειν ἐτύγχανεν ὢν· τῶν ἀνοποίστων ἡγούμενος· ὅθεν αὐτὸς ἀπεβρύη κακοβουλία, τὸν Πέτρον κάτωθεν ἀνηγμένον, ἔτι καὶ τὸ τοῦ σώματος ἐφόγκιον ἐπαγόμενον, τοῦτον μὲν τῆς ἄνω καὶ κρείττονος ἐπειλήφθαι μερίδος, ἐκείνῳ δὲ, μηδὲ γοῦν τῆς κάτω πιαχωρεῖν.

κβ'. Οὕτω δὲ τῇ βασκινίᾳ διατεθείς, δεδίπτεσθαί τε καὶ ἐξωθεῖν τοῦτον ἐπιχειρεῖ ταῖς ἐπιρρῆσιν. Καὶ ἡ πρώτη τῶν ἐπιρρῆσιν, ὡς γαλοῖον, μᾶλλον δὲ καταγέλαστον; Πρὸς ἓνα γάρ, καὶ τοῦτον οὐχ ὅπως ὄπλων, ἀλλὰ δὴ καὶ τῶν ἀναγκαίων περικαλυμμάτων ἐστερημένον, καὶ τῷ μακρῷ τῆς αἰτίας κατατριγασμένον, καὶ δεινὴν τινα σύντηξιν ταῖς ποικίλαις ταλαιπωρίαις κατὰ πᾶν ὑποστάντα μέλος, πρὸς ἓνα γυμνόν, ἀοπλον, ἐκνευρισμένον, στρατηγοῦ μορφήν αὐτὸς καὶ σχῆμα περιβαλλόμενος, καὶ τοξοτῶν ὡσπερ ἐπισυρόμενος πλῆθος, παρακελεύμασί τε καὶ βοαῖς χρώμενος. Οὐρατὸς ἐπήρει· καὶ τὸ σπήλαιον, διτηνικαῦτα τὸν ἅγιον ἐνωκισμένον εἶχεν, εἰσήει, πρὸς συμπλοκὴν ἐκκαλούμενος· τὰ δὲ ἐκτὸς πάντα πατάγῳ περιηχοῦντες, καὶ τοὺς εὐμεγέθεις τῶν παρακειμένων λίθων ἀλλήλοις προσεράτσσαντες, δένδρων τε τὰ μὲν ἀνασπῶντες, τὰ δὲ διακλῶντες, πάνθ' ὡσπερ ἐπὶ τὸ σπήλαιον ἢ τῶν ὀπαθῶν ματαία ἐκείνη συνεχίνει φάλαγξ.

κγ'. Ὡς δ' ὁ μέγας ἐκείνος ὑποδειλιάσας, ἐκ ψυχῆς δι' εὐχῆς τῷ θεῷ προσέδραμε, καὶ νοερὸν ἀτενὲς ἀνέσχε πρὸς αὐτὸν ὄμμα· μηδὲ πρὸς μικρὸν παραμένειν ἔτι ἔχων ὁ πονηρὸς, ἀφαντὴς εὐθύς ἐγεγόνει. Μετ' οὐ πολὺ δ' αὐτίς, εἰς ὄψεις πανστρατεὶ μεταβαλὼν, ἠγεῖτο προέρπων αὐτὸς, οὐ κατὰ τοὺς ἄλλους ὢν ἢ φαίνόμενος, ἀλλ' ὑπερφυῆς τὸ μέγεθος καὶ φοβερὸς ἰδεῖν (δράκοντι γὰρ ἀτεχνῶς ἐύκει) διανίστατό τε δῆθεν, καὶ μετέωρον αὐχένα φέρων, ἀποσπινθηριάζειν ἐδόκει τῷ ὀφθαλμῷ, γνάθους δὲ φουσῶν πῦρ ἀντικρυς ἔπει, καὶ φόνιον ἐκίνει γλῶτταν τῶν γενελίων πολὺ προχρημένην, καὶ μεστήν οὖσαν ἢ δοκοῦσαν ἰοῦ θανατοφόρου· ὁμοσε δὲ κατὰ τοῦ Πέτρον χωρῶν, πόρρωθεν ὡσπερ τῇ τοῦ πνεύματος ἠπειλεῖ ρύμη, τὸν ἀπτόγρον ἐκείνον ἀναρπάσειν τε καὶ λαφύρεσθαι.

κδ'. Τοῦ δὲ μηδὲ πρὸς θείαν γοῦν ἄλλως ἐπεστράφθαι ἀξιοῦντος, ἀκλινῶς δὲ πρὸς οὐρανὸν τὰς χεῖρας ἀντεταμένας ἔχοντας, ὁ νοητὸς πάλιν Ἀμαλήκ ἤττατα καὶ συνηλαῶντο, καὶ ταχύτερος ἦν ἀποχωρῶν ἢ προσάγων· ἐλάμβανε δὲ ἄρα καὶ μετὰ μείον τὴν ἀλάστορα, τούναντίον ἅπαν ἢ διενοεῖτο διαπραττόμενον· τὸ γὰρ αἰεὶ σύνουρος τοῦ γενναίου, καὶ τὸ τῆς εὐχῆς σάντηνόν τε καὶ μετάρσιον χαλάσαι πε-

³ Γε. I. LXXV, 5.

ρώμενος, καὶ λαβεῖν ἐντεῦθεν ἡγετινῶν λαβῆν, αὐτὸς ἀκμαϊότεραν ἐνεποιεῖ τούτῳ τὴν σπουδὴν, καὶ καλλι-
στούς ἄκων προύξεναι τοὺς στεφανούς. Ὡς ἔμοιγε
τὴν τοῦ ἀνδρός ἐνστασιν ἀναλογιζομένῳ νῦν, οὐδὲ
τῶν μαρτυρικοῦς ἄλλους ὑπελθόντων ἀποδείν ἡγεῖ-
σθαι τοῦτον ἐπίσταν. Οἱ μὲν γάρ, ὑπὲρ τοῦ μὴ τὸ
πρὸς θεὸν σέβας ἐξομῶσασθαι, πάντα ἐξ ἀνάγκης
ἔφερον· ὁ δὲ, τὴν καρτερίαν ἐκείνων οὐκ ἐλάττων
οὖτος, ὑπὲρ τοῦ μηδὲ πρὸς βραχὺ τὸν νοῦν ἀπο-
στήσαι τοῦ θεοῦ, πᾶσαν ἐπαγωγὴν πρόθυμος ὑπ-
έκειεν. Ἐπὶ δὲ μέισιν οὗτος ἀφορμαῖς, τοὺς με-
γάλους δεῖν ἐγνωκῶς ὑπενεγκεῖν ἀγῶνας· τί οὐκ ἂν
ἀσμενος ἔπαθεν, εἴπερ τῶν μεγίστων προκινδυνεύειν
ἐντὴν;

CAPUT V.

Tertium impugnatur a dæmone, famulum ejus simulante, ac reditum in patriam suadente.

κε'. Ἄλλ' ὁ μὲν οὕτω τῇ τῶν εὐχῶν προτεθροία, B
μικροῦ τοῖς περὶ θεοῦ ἀκμαῖοις ὑμνηταῖς ἡμιλ-
λάτο, καὶ εἰρήνην ἄγων καὶ πολεμοῦμενος. Ὁ δ'
ἀκάματος τῆς ἀρετῆς ἀντίπαλος, τῷ μὲν ἀπο-
τυγχάνειν ἐπιτιθέμενος, ἀνιῶμενος, ὀξυτέρους δὲ
ὁμῶς φθόνου κέντροις βαλλόμενος (ζηλοτυπία γὰρ
οἷδε μᾶλλον αὐξάνειν ἀποτυγχάνουσα) σφοδρότερον
αὐθις πρὸς ἄμυναν διανίσταται, ταῖς ἐκ τοῦ φανε-
ροῦ δ' ὁμῶς ἀποδοκιμασθεῖς προσβολαῖς, πρὸς δό-
λους ἔγνω τραπέσθαι. Καὶ δὴ διανοεῖται στήσαι τῷ
γενναίῳ τὴν λόχον, ὅθεν οἷδε ποτε κατ' ἀνθρώπων
μέγα δυνηθεῖς, καὶ τῷ πρὸς τοὺς προπάτορας φε-
νακισμῷ, πρόρριζον ὡσπερ ἄπαν (φεῦ!) ἀνασπᾶσας
τὸ γένος καὶ κατενεγκῶν. Ἐπεὶ δὲ νῦν εὖα προση-
τυχεῖν οὐκ ἦν, γυναικὸς ὑφεί καθάπαξ ἀποταξα-
μένου πρὸς ὃν ὁ πόλεμος· οὐδ' αὐτὸς ὄφιν ὑποδύς C
προσέρπει, σαίνων τε καὶ θέλγων, καὶ οὕτω παρα-
τείνων τὴν κακίως ἀπολουμένην συμβουλήν· ἀλλὰ
τινα τῶν κατὰ τὸν βίον οἰκετιῶν ὑποκριθεὶς τοῦ
ἀνδρός, ἐν' ἔχη τινὰ πίστιν τὸ δρᾶμα, πρόσσειν
ἀπολοφυρόμενος, καὶ γονέας εἰς μνήμην ἄγων καὶ
ἀδελφοὺς, καὶ τὸ τῆς ἀγχιστείας πᾶν αὐτῷ σύ-
στημα, φίλιον τε τοὺς ἀρίστους, καὶ ὅσοι συνήθεις
ἐκ γειτόνων ἦσαν, ἐκ παντὸς εἶδους ἡλικίας κλέκων
τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ συσχόντα τὴν πατρίδα θρηῖνον, οἷος
ἐκείνος ἄριστος ἀλιτήριος, καὶ τὰ τοιαῦτα πλάσασθαι
δεξιότατος.

ad talia concinnanda subtilissimus) fingit patriam omnem ipsius causa etiamnum lugere, sic eum appellans :

κς'. Ἠλικιώτην μὲν, λέγων, ὁμίλον καὶ ὅσοι τῶν D
ἐξώρων, οὐτ' ἐλαθεσ, οὔτε λήση, πάσης μὲν εὐθυ-
μίας ἀφορμή, καὶ καλοῦ παντὸς εἰκῶν προκείμενο',
ἐπὶ γνῶκα δὴ συνήσθα ταῦτοις, ἀλήκτου δὲ νῦν ἀθυ-
μίας ὑπόθεσις, διὰ τῆς μακρᾶς ταύτης ἀπουσίας
καταστάς· καίθας δὲ θήπου, τὸ μηδὲλως ἀπολαῦσαι
φθάσαι τῆς σῆς καλοκαγαθίας, οὐκ ἀπεικότως
ἀνιᾶ δεινῶς, καὶ ταῦθ' ὅτι τὸν ἐπίσης ἀρετῆς σοι
κομῶντα τῷ βίῳ, μὴ καταλέλοιπας πυνθανομένου.
Τί δ' ἄρα, φησί, καὶ πραγματευόμενος, φθιε δέ-
σποτα, φιλέρημος οὕτω γέγονας, καὶ τοὺς ἀνθρώ-
που, ἀναπιστρεπτεῖ φυγῶν, τὴν μετὰ θρηῖων ἀν-
θιρῆ διατριβὴν, καὶ περινοσσεῖς τὰς ἀφίλους

lavare tentans; aliquali ex virtutibus occasione
sumpta, acuebat potius ejusdem diligentiam, et in-
vitus pulcherrimas ei parabat coronas. Mili vero,
viri constantiam nunc consideranti, persuasum est,
nihil minus ipsum præstitisse, quam qui martyrii
certamen subierunt. Hi namque, ut ne divino
cultui remitterent nuntium, necessario omnia per-
ferebant: noster vero, nihil illis constantia cedens,
vim omnem alacer lætusque sustinuit, ut ne vel
tantillum a Deo mentem separaret. Qui vero
propter minores causas credebat subienda sibi esse
magna certamina; quid non libens passus fuisset,
si res majoris momenti in periculum fuissent ad-
ductæ?

25. Atque ita quidem ille assiduitate precandi
vix aut ne vix quidem cecebat indefessis illis Dei
laudatoribus, seu quietum ageret vitam, s u tenta-
tionibus infestam, infatigabilis vero virtutis im-
pugnator, quod voto suo excelsisset, gravi quidem
affliciebatur dolore; attamen acrioribus invidia
stimulis agitato (solet namque æmulatio, cum votæ
compos facta non fuerit, magis augeri) vehemen-
tius denuo ad vindictam insurgit. Veruntamen
aperto marie repulsus, ad dolos sibi putavit con-
fugiendum, planeque constituit insidias struere
generoso pugili, quibus oim humano generi nove-
rat se plurimum nocuisse; illudque, primis paren-
tibus delusis, radicibus (ehen!) quodammodo to-
tum exstirpasse ac obtrivisse. Quoniam vero nunc
primo loco fallere Evam non poterat, cum is qui
impugnabatur, omnis omnino femine aspectum
subterfugeret, neque ipse indutus serpentem adre-
pit, mulcendo ac blandiendo perniciosum consilium
suum simulans: verum cujusdam e servis, quibus
in sæculo usus fuerat Petrus, persona assumpta,
ut aliquam fidem reperiret fabula, accedit sanctum,
lugubri plane forma; eique parentes, fratres ac
turban sanguine junctorum omnem, nec non ami-
corum optimos quosque, et quotquot ex vicinis ei
magis familiares fuerant omni ætate, in memo-
riam revocans (ut est insigniter scelestus, atque

26. Neque obliti sunt, neque obliviscuntur un-
quam coactanei tui et majores natu omnes, te, cum
apud ipsos versatus es, cunctis lætitiæ causam om-
nisque honestatis exemplum fuisse; nunc vero jis-
dem, per diutinam hanc absentiam tuam, incessa-
bilis tristitiæ argumentum esse. Juniores autem
natu non immerito afficiuntur summo dolore, quod
nullatenus sibi liceat frui præclara virtutum tua-
rum exercitatione; eoque majori afficiuntur, quod
intelligant neminem paribus fulgentem virtutibus
post te in vivis superfuturum. Quid porro, optime
herede, utilitatis tibi contulerit tam ardentem solitu-
dinem amasse? homines, interdicto tibi ad eos re-

diu, fugisse? prætulisse iis vitam inter feras agendam? salus inhospitales oberrasse? specus hasce valetudini noxias subisse? latibula ferarum incoluisse et serpentibus cohabitasse venenatis? An iniquis? Ut secundum Deum religiose vivam. At quomodo Abraham religiose inter homines vitam instituit? quid porro ejus nepotes ac posterī? quid etiam, si ita vis, ejusdem majores, qui honestam vitam voluptuariæ præhabuerunt: numquid illos vita inter homines acta corrupit? Nonne etiam tunc multos spectaculo sui ad virtutem allexerunt? Nonne coram testibus præclara facinora operati, nihilominus invicti perstiterunt longissimo tempore, desiderium honestatis omnium animis inmitentes, atque apud ipsos zelo suos per sæcula vigentes, immortalī quotidie successione etiamnum, nec senio nec morte subacti, perconant? Tu vero sine arbitris hic vitam finies, exercitationibus tuis nihil propemodum tibi, nihil autem omnino aliis, seu nunc viventibus, seu imposteriorum victuris, commodi afferentibus. Quisquis enim præclare quidpiam operatur, illudque in lucem non profert, juxta dictum evangelicum, « Luceat lux vestra coram hominibus »; » perinde ac si operatus non fuisset, nihil proficit, neminem excitat ad imitandum; posteros vero honeste victuros damno afficit, ac propterea debitas aliquando, ut par est, pœnas

27. Quod si putes, vivere te conformiter legi novæ gratiæ, eaque fortasse in proposito confirmatus, redditum tibi interdicas; ego ex hac quoque lege, quid expediat tibi in medium proferam, et expositæ modo sententiæ monstrabo utilitatem; quippe qui non recenter in domum tuam admissus sim, sed a temporibus majorum tuorum inter fidelissimos tibi famulos serviam, ardentique te amem, ac rerum tuarum satagam. Age igitur, mi here, dic, cuiam tuorum tuus hic vivendi modus placet? quomodo non spernere censendus es mandatum illud, « Unusquisque placeat proximo suo »? » Quo pacto etiam persuades tibi, te Deo hic gratum præstare obsequium, qui quæ tua solius sunt hic quæris, immemor illius: « Nemo quod suum, sed quod alterius, quærat »? » Quam vero etiam afferas excusationem quod nihil facias, non solum quam tu conferre aliis posses, sed etiam, quæ inde ad te veluti per orbem rediret, salutem, juxta quod scriptum est: « Qui educit pretiosum a vili, quasi os meum erit. » Et, « Qui peccatorem ab errore converti fecerit, cooperiet multitudinem peccatorum ».

28. Hactenus quidem malignus ille, quippe etiam Scripturarum intelligens, tam longa oratione undequaque se muniens, etiam nunc monstrare lignum boni et mali generoso pugili videbatur, ipsi quoque paradiso quietis suæ malitiose tentabat expellere. Pugili vero ipsi, qui sub verbis ejus latentem deprehenderat dolam, ejusque apparatus ac malitiam utique perspectam habebat, brevis sufficiebat

λόχμας, καὶ ὑπέρχη τὰ νοσοποιὰ ταυτὶ σπήλαια, καὶ γειτνιάσεις χιτράμοις, καὶ συναυλίξη τοῖς ἰσθόλοις; ὑπὲρ τοῦ κατὰ Θεὸν ἄρα φαίεας βίου; Καὶ πῶς Ἀβραάμ θεοφιλῶς ἤνυσεν ἐπ' ἀνθρώπων τὸν βίον; τί δὲ καὶ τοὺς ἀπ' αὐτοῦ τε καὶ μετ' αὐτόν; εἰ δὲ βούλει καὶ τοὺς πρὸ αὐτοῦ, τὸ κατὰ Θεὸν ζῆν τοῦ καθ' ἡδονὴν προσλομένους, ἢ μετ' ἀνθρώπων ἐλυμήνατο δίαιτα; οὐχί· καὶ τότε πολλοὺς ἐπῆραν τῇ θείᾳ πρὸς ἀρετὴν, καὶ μάρτυρας παραλαβόντες τῶν καλῶς ἡγωνισμένων, ἀκαταγώνιστοι διέμειναν τῷ τοῦ χρόνου μήκει, τοῦ καλοῦ πάσιν ἐνιέντες πόθον, καὶ τῷ πρὸς αὐτοὺς ζῆλῳ δι' αἰῶνος νεάζοντες, ἀθανάτοις ὁσημέραι διαδοχαῖς, ἀγῆρωσ κἀνταῦθα καὶ ἀθάνατοι διαμένουσι; Σὺ δὲ, ἀμάρτυρον ἐνταῦθα καταλύσεις τὸν βίον, καὶ πρὸς οὐδέν σοι πάνυ χρήσιμον αἱ σπουδαὶ τελευτήσουσι, μηδεὲς αὐτῶν ἀπωναμένου τῶν νῦν, ἢ τῶν ἐπειτα. Ἡὲς γὰρ ὁ καταπράξας τι τῶν ἀρίστων, καὶ μὴ τοῦτ' εἰς φῶς ἐνεγκὼν κατὰ τὴν θεσπίζουσαν ἐκείνην φωνήν, « Ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων ὑμῶν λαμπράτω φῶς, » ἐν Ἰσα καὶ εἰ μὴ κατέπραξεν, οὐδὲν ὀνίνησιν οὐδ' ἐπεγείρει πρὸς ζῆλον οὐδένα, καὶ ζῆμοῖ τοὺς ἐντεῦθεν ἐσομένους βελτίους; καὶ τίσει δῆπου προπόντως τὴν δίκην ἐπὶ τοῦ μέλλοντος.

ac propterea debitas aliquando, ut par est, pœnas

κῆ'. Εἰ δὲ θεσμοῖς δοκεῖς εἶχειν τῆς νέας χάριτος, καὶ τούτοις Ἰσως στηρίζων σαυτὸν τὴν ἐπάνοδον ἀπαγορεύεις· ἐγὼ σοι καὶ ἀπὸ τούτων παροίσομαι τὸ συνοῖσον, καὶ δείξω τὸ λυσιτελεῖς ἦν ἀρτίως ἤκω γνώμην εἰρηγησόμενος, ἅτε μὴ προσφάτως εἰσηρισμένος, ἀλλ' ἐκ προγόνων σοι τιλῶν εἰς τοὺς πιστοτάτους τῶν δούλων, καὶ περικῶς πῶς ἂν εἴποις καὶ φιλῶν καὶ κηθόμενος. Φέρε τοίνυν φράσον, ὧ δέσποτα, τίνοι τῶν ἀπάντων ἀρέσκεις ἐν Ἰαδί; πῶς δ' οὐχὶ τῆς ἐντολῆς ὑπερφρονεῖς, « Ἐκαστος τῷ πλησίον ἀρεσάτω, λεγούσης; πῶς δὲ καὶ τῷ Θεῷ σαυτὸν ἐνταῦθα πείθεις ἀρέσκειν, τὸ σαυτοῦ μόνον ἐνταῦθ' ἐπιζητῶν, μηδ' ἐκείνου μεμνημένος, ὡς « Μὴ τὸ σαυτοῦ ἕκαστος, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου ζητεῖτω. » Τίνα δὲ καὶ σχολῆς ἂν ἀπολογίαν, ἐν οὐδενὶ τιθέμενος, οὐ μόνον τὴν ἀπὸ σοῦ τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπ' αὐτῶν ἀνατρεφομένην ὡσπερ ἐν κύκλῳ πρὸς σὲ σωτηρίαν, κατὰ τὸ γεγραμμένον· « Ὁ ἐξ ἁγίων ἄξιον ἐξ ἀναξίου, ὡς τὸ στόμα μου ἔσται. » Καὶ· « Ὁ ἂν ἀμαρτωλὸν ἐκ πλάνης ἐπιστρέψῃ, καλύψει πλῆθος ἀμαρτιῶν. »

κη'. Ἄλλ' ὁ μὲν πονηρὸς ἅτε καὶ Ἰραφῶν ἐμπειροῦ, οὕτω μακρηγορῶν, καὶ κύκλῳ περιβαλλόμενος, τὸ καλοῦ τε καὶ πονηροῦ ξύλον ὡσπερ ὑπεδείκνυ καὶ νῦν τῷ γενναίῳ, καὶ τοῦ τῆς ἡσυχίας παραδείσου κακούργως ἐξωθεῖν ἔσπευδε τῷ δὲ, τὸν ἐφιζάνοντα φωράσαντι δόλον, καὶ τῆς σκευῆς τε καὶ ακαιωρίας οὐ μένουσιν οὐκ ἀνεγνωστῶ γεγονότι, μικρὸς ἀπέχρη λόγος, καὶ τὸ κράτος αὐτόθεν κατα-

* Matth. v, 16. * Rom. xv, 2. * I Cor. x, 24.

7 Jerem. xv, 16. * Jac. v, 20.

κράτος ἀνήηται. Γεγονωτέρη γάρ κατὰ τοῦ δολίου ἄφω-
 φωνῆ χρησάμενος, τὴν αἰτίαν ἡμῖν τῆς ἐπὶ τὸ
 κρείττον ἐπανόδου, τὴν Θεοτόκον, ἐπιβόσται· κέ-
 κείνος ὡς εἶδε μὴ λαθῶν, ἐκυτὸν ἀφινίζει, τὸ τῆς
 ὑποκρίσεως ἀποδύς προσωπεῖον, καὶ τὸ τῆς αἰσχύ-
 νης εἰκότως ἀνθυποδύς· ὁ γὰρ ἀποδειλιάσας μὲν
 πρὸς τὴν ἐκ τοῦ φανεροῦ συμπλοκὴν, δόλῳ δὲ
 τὴν νίκην κλέψαι πειρώμενος, εἶτα φωραθείς,
 τὴν πρώτην εὐθύς ἠττώμενος, τοῦ δράματος οὐχ
 ἔχων εἶναι μετ' αἰσχύνης ἀφίσταται, καὶ τῆς φυγῆς,
 τοῦ τροπαίου τοῖς ἀντιπάλοις παραχωρεῖ, συνέ-
 σει μόνῃ τὸ κατ' αὐτοῦ κράτος ἀναδοξάμενος εὐ-
 χερῶς.

κθ'. Οὕτως ὁ νοῦ καὶ φρενῶν ἐπιδοιώτατος
 οὗτος Πέτρος, διὰ βραχείας τῷ πονηρῷ δοῦς πείρα
 ἐκμαθεῖν, ὡς οὐκ ἀνεπιγνώμων τῶν αὐτοῦ τεχνα-
 σμάτων, δι' ἐνὸς ἄθλου πάσης ἀρετῆς ἀποδείξας
 ἐναργεῖς ἐξήνεγκε. Τῷ μὲν γὰρ συνεωρακέναι τὴν
 λόχον, ἥμισυ δὲ τῷ τῆς κακουργίας εὐπρεπεῖ πα-
 ρασυρῆναι, δῆλός ἐστιν εἶπερ τις καὶ φρονήσεως
 ἐπειλημμένος. Ἐπει δὲ διὰ τῶν τῆδε μὲν ἡδέων
 ὡπερ συνεσκεύασται τὸ δέλεαρ, τῆς ἐπ' ἐρημίας
 διαίτης τὸ σκληρὸν ὑπομαλάττων, καὶ πρὸς τὴν ἐν
 τῷ κόσμῳ βλαστήνην ἐκκαλούμενον, ὁ δὲ, τῆς μὲν
 ὑπερόπτης ἀκριδῆς ἐφάνη, τὴν δ' ἐπίπονον καὶ
 τεθλιμμένον ἀνθελόμενος βίον, ὁμοῦ τε σωφρο-
 σύνην ἐδειξεν ἀσκήων, καὶ τὴν ψυχὴν ἀνδρείως
 ἀναπέφυγε. Τὸν μέντοι πονηρὸν, πονηρῶς τὴν
 ἄθεσμον ὑποτιθέμενον ἐκαίνην γνώμην ἀπώσάμενος,
 Θεῷ δὲ τῷ φύσει Δεσπότη καὶ Δημιουργῷ πειθή-
 νιον νεύμας ἐαυτὸν, δικαιοσύνης φέροισ' ἂν οὐκ
 ἀπεικότως δόξαν.

oratio, qua et adversarii vim vi repulit. Nam elata
 contra doli architectum usus voce, causam nostram
 ad meliorem statum reditus, Deiparam dico, In-
 clamat: et continuo ille, ut vidit se agnitum esse,
 evanescit; exutus larvata persona, et confusione (ut
 par erat) plenus. Quisquis enim aperto Marte con-
 gradi metuit, ac sibi clam per dolum parare victo-
 riam conatur; ubi deinde deprehensus, primo sta-
 tim congressu vincitur; invitus cum dedecore ex
 arena recedit, ac fuga sua adversariis, sola pruden-
 tia facilem de ipso victoriam reportantibus, tro-
 paeum erigit.

29. Ita Petrus animi mentisque compos, brevi
 tempore nequam adversarium compulit experientia
 discere, non se nescire illius versutias; et unico
 certamine virtutum omnium præclarum specimen
 edidit. Nam quod insidias detexerit, ac malitiæ de-
 cora, ut proponebatur, specie nequaquam delusus
 sit, manifeste ostendit ipsum, si quis alius, pru-
 dentia præditum fuisse. Quod vero hinc illecebræ,
 viro sancto propositæ, ex hujus sæculi voluptatibus
 veluti concretæ essent, possentque asperum eremi-
 ticæ vitæ institutum lenire et ad felicitatem mun-
 danam evocare; iude sanctus illarum quidem egre-
 gius contemptor apparuerit, laboriosam vero ac
 miseram vitam his prætulit; indicium est, eum
 simul et temperantia excelluisse, et animi fortitu-
 dine enituisse. Quod denique nequissimum, im-
 piam illum mentem suggerere nequiter conantem,
 repulerit; Deo autem, quem natura tota Dominum
 atque Creatorem clamat, obsequentem sese præ-
 stiterit; ei laudem justitiæ non immerito tribuit.

CAPUT VI.

Quartam tentationem dæmonis, angelum mentiti, vincit humilitate; ac donis cælestibus cumulatur.

λ'. Ἀλλὰ γὰρ οὐδ' οὕτως, ὁ πρὸς ὅτι τῶν κα-
 λῶν διηνεκῶς ἀσπόνδως ἔχων, ἡσυχάζειν φήθη
 δεῖν· ὡ τῆς μωρίας! ὅς οὐδ' ὡς νήπιος, ὅ φασιν,
 ἔγνω παθῶν· μᾶλλον δ' ὡ τῆς ἀπονοίας! αὕτη γὰρ
 ὅταν ἀπὸ τῶν ἐκθέαντων ἐλεγχθῆ, κεναῖς ἐλπίσι
 φυσῆται, τὴν ἔπειτ' ἐσομένην ὄνειροπολοῦσα νίκην.
 Ἄλλ' οὐχ ὁ τοῦ Θεοῦ Θεράπων Πέτρος οὕτως, ὁ καὶ
 τηλικούτων ἀρετῶν τε καὶ τροπαίων στεφανίτης
 φανείς· ἀλλ' ἐπὶ Θεὸν τὸ πᾶν ἀναφέρων, καὶ τὴν
 ἐκείθεν ὑπὲρ τῶν μελλόντων θαρρόντως βοήθειαν
 ἐξεκαλείτο. Καὶ οὕτω ταπεινώσει μὲν ἐρηρσιμέ-
 νος, οὐδὲν ὑπὸ τῆς εἰς αὐτὸν ἐλθοῦσης νίκης
 παραβλάπτεται τὴν λογισμὸν· ἐλπίδι δὲ χρώμενος
 ἀκατασχόντω, πρὸς τὴν ἐπιφερομένην ἀποδύε-
 ται πείραν· ἐνθεν τοι καὶ ταύτης ἐκ πολλοῦ τοῦ
 περιόντου ἀναδείκνυται κρείττων, ὡς ὁ λόγος ἔκει
 δ, λώσων.

λα'. Ὁ γὰρ Πρωτέως πολυμορφότερος, ἢ πολυ-
 κέφαλος ὕδρα, ὁ πρὸς τὸ παράγειν ἀμηχάνως
 εὐμήχανος, τοῦτο μὲν πρὸς ἄλλο πᾶν εἶδος ἐπη-
 ρείας ἀπειρηκῶς, τοῦτο δὲ τὴν τοῦ ἀνδρός διὰ
 πάσης ἀρετῆς ἀγωγὴν, καὶ τὸ τῆς πολιτείας ἡκρι-
 θωμένον, καὶ διαφερόντως ὑψηλόν τε καὶ παρῆλ-

30. Ille, qui quidquid honestum est irconcilia-
 bili prosequitur odio, neque post ista quidem ces-
 sandum sibi putavit. O insaniam! quod ne quidem
 ut puer, sicut aiunt, malo doctus est; aut potius, o
 insolentiam! Hæc enim, cum optato rerum suarum
 eventu frustrata est, inani spe tumescens, obven-
 turam sibi deinde victoriam vane imaginatur. Non
 sic Dei famulus Petrus, qui tantarum virtutum ac
 victoriarum coronis conspicuus, omnia sua in Deum
 referebat; et hinc ejusdem opem in futurum fi-
 denter implorabat. Atque ita factum est, ut humi-
 litate quidem fultus, ex reportata victoria nullum
 animi detrimentum faceret: spe vero, quæ non
 confundit, erectus, ad imminentem porro tentatio-
 nem accingeretur; eaque longissime superior appa-
 ruerit, uti sequens oratio palam faciet.

31. Nam nequam ille, multiformior Proteo, ille
 multiceps hydra, ille ad seducendum etiam ea quæ
 seduci non possunt, promptus; tum quod cæteras
 omnes nocendi artes desperaret valituras, tum quod
 conspiceret viri sancti conjunctam cum omni vir-
 tutum genere institutum, et exquisitam vivendi ra-

tionem, nec non demissa in summa perfectione humilitatem; hinc spem concepit auferendi inviolabilem ejus thesaurum. Ille igitur, qui ex olim a luce depulsus recesserat, et in tenebras misere commutatus fuerat, ut Petrum in similem calamitatem pertrahat, lucis speciem assumit, angelum lucis simulans, sicque sanctum adit, mendaci suo lumine lucernam, ex veræ primæque lucis participatione accensam, extincturus. Illic autem accedens, eoram in faciem illum alloqui non audeat, gravissimum ejus vultum veritus: sed specui forissecus adstans, per ostiolum vocem intra immittit, blando sermone suo fisis. Inde igitur sanctum salutans: Viriliter age, inquebat, et confortare, Petre. Hoc autem considerante atque adeo interrogante quisnam istic esset, ac unde talia loquens veniret? Subjunxit ille continuo: Princeps militiæ sum ego Domini gloriæ: venio autem significaturus, quam in cœlis tibi pro toleratis huc usque laboribus mercedem comparaveris; et simul docturus quid deinceps agendum tibi supersit.

32. Scias igitur velim, exercitatione sancta atque tolerantia te omnibus qui hactenus fuerunt autecellere, a que adeo majora tibi præmia jure merito manere. Jejunat quidem Elias, sed quadraginta tantum dierum curriculo: tu vero septimum jam annum hic agens sine cibis humanæ vitæ propriis perstas. Daniel cum feris mirabiliter versatus est: at tamen cum paucis, et tempore non longo: tu vero et longo tempore et cum multis cohabitas. Si tolerantiam quoque Jobi miretur quispiam; cogites cum non sua sponte sustinuisse malorum incursum: tu vero inhospita loca tanto tempore voluntarie incolis, varii generis pluribusque tentationibus exagitat; et nondum animum despondisti. Unum nunc desideratur, ut homines conservatione tua meliores reddas, eosque a rebus terrenis abstractos in numerum transferas cœlestium civium, aspiciens in exemplum, quod Christus est; a quo et ego nunc missus celeri volatu adsum. Illic post illam in monte athleticam moram reversus, homines frequenter convenit, ac leges eis præscripsit salutares. Si vero etiam suspiceris, huc me advenisse non ex numine divino: manifesto tibi comprobabo argumento, a Deo missum esse. David namque, mirabilium divinarum præco, sic Deum ipsum alloquitur: « Tu siccasti fluvios Ethan⁹; » illos videlicet fluvios, qui jugiter manant, non qui torrentis adinstar recenter proruperunt. Et alio Psalmorum loco: « Posuit fontes aquarum in desertum, et exitus aquarum in sitim, a malitia habitantium in eis¹⁰. » Quapropter in signum, te quoque non amplius Deo propitio commemorari hic posse, quæ præterfluit aqua, ipso per me jubente, defecit. Curaverat autem fertilis ille talium commentorum, per aliam nequam spiritum, aquam illam prius retro-

λαττωμένον τεθεσμένως, ἐντεῦθεν ἤλπιζε συλῆσειν τὸν ἀσπυλον ἐκεῖνου θησαυρόν. Ὁ τοίνυν ἐπούρσει φωτὸς ἠλλοτριωμένος, καὶ πρὸς σκότος ἀθλίως μεταβαλὼν, ὑπὲρ τοῦ τὸν ὁμοιον τῷ Ηέτρω προστρήψασθαι μῶμον, φωτὸς ἀναλαμβάνει σχῆμα, καὶ φωτὸς ἄγγελον ὑποκρίνεται, καὶ πρόσσεισι τῷ ἁγίῳ, τῷ κατεφευσμένῳ παρ' ἑαυτῆς φωτὶ, τὴν ἐκ τοῦ ἀληθινοῦ καὶ πρώτου φωτὸς ἡμμένην ἔντως λυχνίαν ἀπροσέσαι πειρώμενος. Καὶ δὴ προσελθὼν, τὴν μὲν κατὰ πρόσωπον ὁμίλιαν ἀπαγορεύει, τὴν κριτικωτάτην ἐκείνην δὲ ὑφορώμενος: τῷ σπηλαίῳ δὲ ἐξωθεν ἐφεστῶς, διὰ τῆς θυρίδος ὠμίλει τῷ τῶν λόγων εὐπροσώπω θαρράων. Ἐπειθὲν τοίνυν τὸν ὄσιον ἀσπασάμενος, Ἀνδρῆζου καὶ Ἰσχυα προσεφώνησε, Πέτρε. Τοῦ δὲ διασκεψαμένου τε καὶ ἐρομένου τίς εἶη, καὶ δοὺν ὃ τὸ πρόσρημα δοῦς; ἐκεῖνος εὐθύς ὑποτυχίων: Ἀρχιστράτηγός εἰμι, φησί, Κυρίου δόξης: ἤκω δὲ σοὶ δηλώσω τὴν ἐν τοῖς ἐπουρανίοις τεθησαυρισμένην ὑπὲρ τῶν ἄχρι τῆμερον πεποννημένων ἀμοιβήν: ἄμα δὲ σοὶ καὶ διδάξω, ἢ τί ποτε τοῦντεῦθεν σοὶ πρακτέον.

λβ'. Εὖ ἴσθι τοιγαροῦν, ἀσκήσει τε καὶ καρτερίῳ, τοὺς πρὸ σοῦ πάντας ὑπερνεγκῶν, καὶ μειζόνων προσηκόντως τευξόμενος βραθείων. Νηστεύει μὲν γὰρ Ἡλίας, ἀλλὰ τεσσαράκοντά που ἡμερῶν περιόδον: σὺ δ' ἐνταῦθα ἑβδομον ἔτος ἔλκων, ἀνθρωπίνης ἀγευστος διατελεῖς τροφῆς. Δανιὴλ θηρῶν συνῆλθε θαυμασίως: ἀλλ' ὀλίγοις δὴ τισι, καὶ ἐπ' ὀλίγον: σὺ δ' ἐπὶ πολὺ τε, καὶ πολλοῖς. Εἰ δὲ καὶ τοῦ Ἰωὺ θαυμάζοι τις τὴν καρτερίαν, ἀλλ' ἀκούσας ἦν ἐπιφορά: σὺ δ' ἐκὼν τοῖς ἀοίκοις ἐπὶ τοσοῦτον ἐπιχωριάζων, πολυειδέσι καὶ ποικιλοτέροις περιπίπτων πειρασμοῖς, οὐκ ἀπέιρηκας. Ἐν ἤδη σοὶ λείπεται: τοῖς ἀνθρώποις συγγενόμενον, βελτίους αὐτοὺς ἀπεργάσασθαι, καὶ τῆς γῆς ὀνασπάσαντα, τῶν οὐρανῶν ἀποδεῖξις πολίτας, πρὸς παράδειγμα βλέποντα, παρ' οὗ καὶ αὐτὸς ἀρτίως τυγχάνω καταπτάμενος. Χριστὸν, ὃς μετὰ τὴν ἐπ' ὄρους ἐκείνην ἐναγώνιον διατριβήν, ἐπανήκων τῷ πλήθει τῶν ἀνθρώπων συνεγένετο, νόμου; σωτηρίου ἐκτιθεῖς. Εἰ δ' ὑποπτύεις μου τὴν παρουσίαν, ὡς ἀθεεὶ γεγεννημένην, ἐγὼ σοὶ τεκμήριον ἐναργῆς ἐπιδείξω τοῦ πεμφθῆναι πρὸς Θεοῦ. Δαβὶδ μὲν γὰρ ὁ τῶν αὐτοῦ θαυμασίων ὑφηγητῆς, πρὸς τὸν Θεὸν αὐτὸν φησι, « Σὺ ἐξήρανας ποταμοὺς Ἡθων, » δηλονότι τοὺς ἀενάους, καὶ μὴ προσφάτως χειμάρρου τρίπον ἀναδεδομένους. Ἀλλαχοῦ δὲ πρὸς τῶν ψαλμῶν, « Ἔθετο πηγὰς ὑδάτων εἰς ἔρημον, καὶ διεξέδους ὑδάτων εἰς δίψαν, ἀπὸ κακίας τῶν κατοικούντων ἐν αὐτοῖς. » Καὶ σὲ τοίνυν, παρὰ τὸ θεοφιλὲς μηκέτ' εἶναι κατοικεῖν ἐνταῦθα, τὸ παραρρέον ὕδωρ, αὐτοῦ δι' ἐμοῦ κελεύσαντος, ἀπέλιπε. Τοῦτο δ' ἦν ὃ περιττὸς τὰς τοιαύτας ἐπινοίας προαναχατίσας, ἐτέρῳ πονηρῷ πνεύματι.

per aliam nequam spiritum, aquam illam prius retro-

⁹ Psal. lxxiii, 15. ¹⁰ Psal. cvi, 33.

λγ'. Οὐ μὴν ἀλλ' εἰ καὶ τῆς ἀρετῆς ἄκρον ἐπι-
 νέτης ἦν ὁ τῆς κακίας σοφιστής, καὶ πιθανῶς ὅτι
 μάλιστα προῆγε τὸν λόγον, ἐν' οὕτως εἶπω, πολὺ τὸ
 μέλι τῷ δηλητηρίῳ παραμιγνύς, καὶ σημεῖον εἰς
 πίστιν ἐπιδείκνυ, τὴν πρὸς τὸ μὴ ὄν δοκιῦσαν
 ἐκχωρῆσαι πηγῆν. Ἀλλ' ὅστις ἦν, ἤριστα τὸν
 μέγαν ἐλάθανεν; Οὐκ οὐκ· οὐδὲ χαλκὸς χρυσοειδῶς
 περιτακέντος ἄνθους, εἶτα τῇ Λυδίᾳ προσπαρόμενος
 λήσει· βάσανον γὰρ ὁ θεὸς Πέτρος εἶχεν ἀκριβῆ
 τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα, τῇ πρὸς θεὸν νεύσει καθαρο-
 μένον. Καὶ τοίνυν συνεὶς τὸ ὄραμα, μετριότητι
 τὸν ἐπηρμένον ἐκείνον θάπτον καθαιρεῖ, καὶ μι-
 κροῖς μακρῶν ἀποδιοπομπεῖ τὸν φόνακα λόγοις·
 Ἀνάξ ὅς εἰμι, λέγων, ἀγγελικῆς θείας ἔγωγε πῶς
 δ' οὐ; φησὶν, ὅς παρὰ τοῦτο καὶ τοὺς ἀνθρώπους
 ἐφυγόν τε καὶ φεύξομαι διὰ τέλους, ἀνάξιον ἐμαυ-
 τὸν γνοῦς τῆς μετ' αὐτῶν διατριβῆς, ὡς εὐτελέστε-
 ρον ἢ κατ' αὐτοῖς ὄντα, καὶ τὸ τοῦ Προφήτου φάναι,
 οὐκ ἄνθρωπον.

λδ'. Ὁ μὲν οὖν, ἰδιαιτάτον τι κρίμα, κατὰ τὸν
 Ἀπόστολον, τὸν τύφον ἔχων, τὴν ἐναντιοτάτην τοῦ
 ἁγίου μετριότητα μηδαμῶς φέρων, ἢ τάχους εἶχεν,
 ἠλλοιοῦτο καὶ ἀπεδίδρασκε· θεὸς δὲ, ὁ τοῖς ταπει-
 νοῖς διδοὺς χάριν, ἐπεμέτρει τῷ Πέτρῳ δαφιλῆ τὴν
 χάριν, οὐκ ἐν τῷ μέλλοντι μόνον αὐτὴν αὐτῷ τα-
 μισούμενος, ἀλλὰ τῆς ἀποκειμένης ἐχέγγυσον ὡσπερ
 ἀβραάμωνα κἀνταῦθα προδεικνύς· τούντεῦθεν γὰρ,
 ἀνεπηρέαστος δικαίως ὁ μέγας διετέλει τὴν βίον
 ἀνύπτων. Ὡς γὰρ αἱ τῶν ὑψηλοτάτων ὀρέων κορυ-
 φαὶ πνεύμασιν ἤτιον περιπνέονται, τῇ τοῦ οὐρανοῦ
 περιφορᾷ συγκινουμένη τοῦ περὶ αὐτάς ἀέρος,
 ἢ μέχρι καὶ ἐς αὐτάς διὰ τῶν συνεχῶν καθικνου-
 μένη, τῆς κάτωθεν τῶν ἀνέμων ὀρμῆς τε καὶ γε-
 νέσεως ἐπικρατεστέρα δείκνυται τὸν αὐτὸν δὴ
 τοῦτον τρόπον, καὶ τοῦ Πέτρου νῦν ἐπὶ τὴν ἄσπτον
 ὡσπερ σκοπιᾶν πάσης ἀρετῆς, δηλονότι τὴν ταπει-
 νωσιν ἀναδεδραμηκότας, καὶ τοῦ ἀνωτάτου πνεύ-
 ματος ἐμπνεουμένου τε καὶ περιπνεομένου χάρισιν,
 ἢ τῶν πονηρῶν πνευμάτων φάλαγγς κάτω που
 παρεῖται προσηκόντως, καὶ ἀπελήλαται, τῶν πε-
 ρῶν αὐτοῖς, ὡς τήκεται κηρὸς, ὑπὸ τοῦ θείου διαλυ-
 θέντων πυρὸς, ὡσπερ φασὶ καὶ ταῖς ὑφ' ἡλίου θερ-
 μοτέραις προσβολαῖς, τὴν κατὰ τοὺς μύθους Ἰκάρου
 μηχανήν.

λε'. Ἀλλὰ γὰρ ἡ τοῦ θείου Πνεύματος ἐπίπνοια,
 τὰς κακούργους ἀπωσαμένη δυνάμεις, καὶ τοὺς
 ἀγαθοῦργοὺς ἀντεπιφέρει λειτουργοὺς, καὶ ἄρτω
 τρέφει, τὸν ἐπὶ γῆς αὐτῆς οὐχ ἤτιω τῶν ἄνω λει-
 ουργῶν, τακταῖς ἡμερῶν περιόδοις δι' ἀγγέλου
 κομιζομένην. Ἥλιος μὲν γὰρ κόρηξ τὸ μισότεκνον
 ὑπηρετεῖτο ζῶον, σύμβολόν φασι τοῦ πρὸς τὸ ὁμό-
 φυλον ἀσυμπαθοῦς· Πέτρον δὲ, τῆς κατ' ἀγγέλους
 πολιτείας, ὁ διακομιστῆς ἀγγελος, ἀγγελος σαφής·
 ὡς καὶ τὸ μάννα τῷ γενναίῳ ἐπιδείκνυσιν, αὐτοφύε-
 ὁμοῦ τε καὶ πολυειδῆς ὄψιν, ἅτε τῇ τοῦ μεταλαμβά-
 νοντος ὀρίξει, τὴν γευστὴν ποιότητα συμμετεβάλλ-

33. Verum enim vero tametsi malorum artifex,
 vel invitus fuerit laudator virtutis, et quam aptis-
 simam ad persuadendum orationem protulerit, mul-
 tam mellis, ut ita loquar, veneno misce ns, in super
 et signum ad fidem faciendam addiderit, efficiendo
 ut fons evanuisse sit visus; an ideo, quis esset,
 magnum virum latuit? Minime vero; nec enim
 latere poterit res, circumfuso auri flore illitur,
 posteaquam Lydio lapidi admotum, fuerit: Lydium
 namque lapideum præstantissimum habebat divinus
 Petrus oculum mentis, recta in Deum intentione
 purgatum. Fabulam itaque intelligens, modestia sua
 superbium illum subito confondit, paucisque verbis
 impostorem procul amandat: Indignus, inquitens,
 ego sum angelica visione (qui enim aliter fieri pos-
 sit?) ego qui etiam hominum conspectum fugi et
 fugere nunquam desinam: cum me indignum co-
 gnoscere conversatione ipsorum, ut pote viliorum
 conditione humana, atque (ut verbis Prophetæ lo-
 quar¹¹) non hominem.

34. Ille igitur, qui propriissimum aliquod judi-
 cium, ut Apostolus ait, superbiam habet, contra-
 riam sibi modestiam viri sancti nullatenus ferens,
 quam celerrime potuit, deposita larva fugam ca-
 pssivit, Deus autem, qui humilibus dat gratiam,
 uberem ejus mensuram etiam Petro contulit, non
 tantum in futuro sæculo repositam, sed illic repo-
 sita securitatem, velut arrhabonem ei in hoc sæ-
 culo præstans. Ex illo namque tempore contumeliis
 diabolicis liber, juste perfecteque vir magnus vi-
 tam peregit. Quemadmodum enim summorum mon-
 tium cacumina ventis minus obnoxia sunt, quod
 aer illis circumfusus una cum cœli circuitu movea-
 tur (circuitum autem illum, per continuationem
 usque ad ipsa cacumina pertingentem, validiorem
 esse, quam impetum ventorum inferne ortorum,
 manifestum est); eodem plane modo, cum Petrus
 jam in invisibilem omnium virtutum, ut ita loquar,
 speculam, videlicet humilitatem, evasisset, ac
 cœlestis spiritus gratia afflatus perflatusque esset;
 nequam spirituum cohors merito in inferiorem
 quemdam locum dimissa abactaque est, alis eorum
 dissolutis ab igne divino, non secus ac cera liquescit;
 et, ut fabulæ referunt, dissolutæ fuerunt Icarî peri-
 car ardentioribus solis radiis.

35. Nempe divini spiritus favos, spiritibus ma-
 lorum machinatoribus repulsis, eorum loco bene-
 ficos submisit, ministros; ac virum, etiam dum in
 terris versabatur ministris cœlestibus non inferio-
 rem certis dierum intervallis enutrivit, pane ab
 angelo delato. Eliæ quidem ministravit corvus,
 que volueris pullos suos odio prosequitur, quod
 symbolum notasse, aiunt, immisericordem ejus in
 contribules animum: Petro vero, angelicæ con-
 versationis viro, minister angelus, et quidem ma-
 nifeste angelus, adest, qui illi etiam manna exhibet,
 sponte natum et varii saporis opsonium, utpote

¹¹ Ps. lxxi, 7.

quod pro vario manducantis appetitu variam saporis speciem semper ingerebat. Versabatur itaque magnus Petrus, velut in paradiso ac terris altiore loco tenuia quaedam indicia retinens suæ cum rebus inferioribus ac terrenis communionis; vitam, re familiari, curis, negotiis, et (quod caput est) turbidis cogitationibus vacuum agens; atque puris animi moribus ac visionibus spiritualibus quotidie gaudens, et deliciis affluens.

CAPUT VII.

A venatore inventus, ei seriem vitæ suæ exponit; et cupientem illuc manere, domum remittit.

36. Cum hoc modo annos sex et quadraginta feliciter peregisset, soli Deo vivens, solumque contemplans, ab eoque solo vicissim contemplatus et enutritus, tandem, sub ipsam vitam, quod aiunt, occasum, uni soli homini, eum videre, superna providentia contigit. Venator is erat, qui dum venationi operam dans, per saltum oberrat, eumque prædæ diligentius indagandæ causa late circumspicit, prodit ante oculos cervæ, visu pulchra, atque ejusmodi tum magnitudine, tum pinguedine, ut allicere atque adeo trahere a l persequendum se posset cupidinem venatoris. Talis igitur illuc cervæ aliunde e loco prosilientis progrediebatur, atque admodum lente, veluti de industria, semper fugitans, præcurrebatur venatori, prædæ inhianti; sicut nec in manus, nec intra teli jactum veniret, neque vero ita procul subduceret, ut capi non posse videretur. Hoc modo in multam diem cervæ fugiebat, fugabat venator; aut verius dicam, illa ducebat, iste sequebatur. Illa enim venatorem ad sanctum perduxit, iste concitato cursu antrosum properans, oculis animoque e prædâ pendebat. Deinde videns repente hominem, perquam canum, squalentem, sordentemque, corrugatum, et omni operimento nudum, continuo in fugam repente se coniecit, metu correptus. Inexpectata enim visio, tametsi non admodum terrificæ sit, nota est animum viri fortis in deserto percellere ac dejicere.

37. Cum ergo ille, timoris stimulo actus, pedem retro ferret, elata voce exclamans vir Dei: O homo, et ego homo sum, inquit: confide igitur, et omnia fuga, redire ad nos nullus dubita. Fortassis enim te hodie huc misit Deus, ut rerum a me gestarum auditor sis. Venator, tali voce percepta, priusquam quidem ad se ipse, deinde ad sanctum rediit; ejusque gesta diligenter ac suppliciter exquirens, a capite ad calcem perdidit omnia: quæ causa ad meliorem vitam instituendam stimulaverit, quis exitus secutus sit, qualiter vitam in monte instituerit, quomodo ad perfectionem ascenderit, quas dæmonis tentationes sustinuerit, quæ illo devicto tropæa crexerit, quam multis a Deo donis ac gratiis cumulatus fuerit. Hæc ille omnia cum audivisset, ac domum reversus esset, salutaris hujusce narrationis alios quoque participes facit: quæ etiam a parentibus ad filios, tanquam præclara hæreditas, transmissa descendit, et tandem ab aliquo

λαυταν ἀεὶ παρέχον. Ἐξή τοίνυν ὁ μέγας ὡς ἐν παραδείσῳ, καὶ τῆς γῆς ἐξηρημένῳ χωρίῳ, μικρὰ τινα σύμβολα φέρων τῆς πρὸς τὰ κάτω καὶ τὴν γῆν κοινωνίας· ἄσκευον, ἀπεριμέριμον, ἀπραγμάτευτον, καὶ, τὸ μέγιστον, ἀφάνταστον ἁγίων ζωῶν ἀπλαῖς ἐπιβολαῖς τοῦ νοῦ, νοεραῖς ὁσημέραι θεάμασιν ἐντροφῶν καὶ γαννύμενος.

λς'. Ἄλλ' ἐν τούτοις οὕτως εὐδαιμόνως ἐξ ἐπιθιούς ἔτη πρὸς τοῖς τεσσαράκοντα, θεῶ μόνῳ καὶ ζῶν καὶ ὄρων, καὶ ὑπ' αὐτοῦ μόνου καὶ τρεφόμενος καὶ ὀρώμενος, ὕστερον ἐπ' αὐτάς, ὁ φασί, τὰς τοῦ βίου εὐσμάς, ἐνὶ μόνῳ τῶν ἀνθρώπων κρείττονι προνοίᾳ θεατὸς ἐγεγόνει. Κυνηγέτης οὗτος ἦν ἤδη θηρωμένῳ, καὶ τὰς λόχμας περινοστοῦντι καὶ κατ' ἄγρην ἀκριθέστερον περισκοποῦντι τὴν ὕλην, πεῖραν ἀρπάσαι, πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἔλαφος ὑπεκδύσα, καλὴ μὲν ἰδεῖν, ἱκανὴ δὲ θέλξαι τε καὶ πρὸς τὸ μεταδιώκειν ἐπάραι θηρατοῦ ψυχὴν, τοῦτο μὲν εὐμεγέθης, τοῦτο δὲ κατάταρκος οὔσα. Τοιαύτη τοίνυν ἐκεῖθεν πύθεν τοῦ ἄλλου προαλλομένη, προῆει καὶ καταθραχὺ λίαν ἐπίτηδες ἀεὶ διαφεύγουσα, προῆγε τὴν θήραν ἐραστὴν, μήτε εἴω γινομένη χειρῶν ἢ βελῶν, μήτε ἐκτὸς οὕτως, ὡς δοῦναι μὴ θηράσιμος εἶναι. Καὶ οὕτως ἐπιπολὺ τῆς ἡμέρας ἢ μὲν ἐφρευγεν, ὁ δὲ ἐδίωκε μάλλον δὲ, ἢν' εἴπω τοληθῆς, ἢ μὲν ἠγάειτο, ὁ δ' εἶπετο τῷ γὰρ ὁσίῳ φέρων τὸν ἄνδρα παρέστησεν, ὃς ἀκρατῶς ἐπὶ τὸ πρόσω σπεύδων, ὄμμα τε καὶ νοῦν τοῦ θηράματος ἐξηρητημένος. Εἶτ' ἐξείφνης ἀνθρώπου εὐ μάλα πολλὸν ἰδὼν, αὐχμῶντα, ῥυπῶντα, κατεβόσκωμένον, παντὸς περικαλύμματος ἐστερημένον, πρὸς φυγὴν εὐθύς ἐτρέπετο περιδοῆς γεγονῆς ἀπροσδόκητος γὰρ ἐπ' ἐρημίας θεῶ, καὶν μικρὸν δεῖμα φέρη, θύναται πατάξαι ψυχὴν ἀνδρός καὶ διυλώσασθαι.

λς'. Ὡς οὖν ἐκεῖνος, φόβου νέντερῳ νογεῖς, εἰς τοῦμπάλιν ἐπεστραμμένος ἦει, γεγονῶν ἀναβοήσας ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος· Ἄνθρωπός εἰμι καὶ αὐτός, φησὶν, ἄνθρωπε. Θεῶν οὖν, καὶ τῆς φυγῆς ἀφόμενος, ἐπανήκειν πρὸς ἡμᾶς προθυμήθητι· θεὸς γὰρ ἴσως ᾤδέ σε, τῶν κατ' ἐμὲ τήμερον ἀκραστὴν ἐσόμενον, ἐπεμψε. Τῆς φωνῆς οὖν ὁ κυνηγέτης αἰσθόμενος, καὶ πρῶτον μὲν εἰς ἑαυτὸν, εἶτα καὶ τὸν ὄσιον ἐπανεληθῶν, καὶ τὰ κατ' αὐτὸν πρὸς ἀκριθεῖαν μεθ' ἱκετεῖαν ἐξετάσας, καὶ οὕτως ἐξ ἀρχῆς ἄγχι τέλους ἐκμαθῶν, τὴν αἰτίαν τῆς ἐπὶ τὸ κρείττον ὀρμῆς, αὐτῆς τῆς ὀρμῆς τὴν ἐκδασιν, τὴν ἐπὶ τὸ ὄρος ἀγωγὴν καὶ ἀνάβασιν, τὰς ἐκ τοῦ πονηροῦ πείρας, τὰ κατ' αὐτοῦ τρόπαια, τῶν ἐκ θεοῦ χαρισμάτων τὸ πλῆθος, πάντων ἐλθῶν εἰς ἀκοήν, εἴη' οὕτως οἴκαδ' ἀναλύσας, τοῦ σωτηρίου τοῦδε καὶ τοῖς ἄλλοις μεταδόσει διηγήματος ὁ δὲ παρὰ πατέρων υἱέσιν, ὡς περ ἁγαθοῦ τινος κλήρου, παραπεμπομένου τε καὶ κατόντος, ἤδη δὲ τινος καὶ

ἀνάγραφτον ποιησαμένου, μέχρι καὶ πρὸς ἡμᾶς εὖ
 ποιῶν ἤδη φθάνει· τῇ τε μνήμῃ νεάζον, καὶ τῆς
 ἐντιμίμου δυνάμεως οὐχ ὑφειμένως ἔχων, πᾶσι παν-
 τὸς ἀγαθοῦ παράδειγμα προκαίμενον, καὶ βίου
 τοπαράπαν ἀπλανοῦς ἀρχέτυπος εἰκὼν, καὶ πάσης
 ὀρετῆς ἰδέα, πάσης κακίας ἀμιγῆς.

λη'. Ἄλλ' ὁ μὲν λόγος ἐπιείγεται πρὸς τὸ τέλος·
 ἐγὼ δ' αἰσθάνομαι πολλὰ τὰ τῶν ἀναγκαίων εἰρή-
 σθαι παραλιπῶν, ὧν ὀλίγα προσθαίς, καὶ ταῦτα τῶν
 μετὰ τὴν πρὸς Θεὸν ἐκδημίαν ὑπεργγμένων τῷ
 θαυμασίῳ, προσῆκον ποιήσω τῷ λόγῳ τέλος. Μι-
 κρὸν οὖν αὖθις ἀναληπτέον. Τεθεσμένως γὰρ ὁ κυ-
 νηγέτης ἐκείνος τὸν τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπον, καὶ εἰς
 λόγους ἐλθὼν, καὶ γνοὺς αὐτὸ τοῦθ' ὡς ἀληθῶς ὄντα
 Θεοῦ ἄνθρωπον, μᾶλλον δ' ὑπὲρ ἡμᾶς φάναι, καὶ
 ἄγγελον ἀτεχνῶς Θεοῦ, καὶ μύστην τῶν ἄνω καὶ
 Θεωρὸν· οὐ δεκάτις ἀπὸ τῶν ἐνόητων ἐδίδοι, καθά-
 περ Ἀβραάμ πάλαι τῷ Μελχισεδέκ ἐντυχῶν· οὐδ'
 ἀπὸ τῶν οἴκοι τεθησαυρισμένων ὑπισχνεῖτο κομί-
 σαι, ἢ τὸ ἥμισυ τῶν ὑπαρχόντων πτωχεῖς διδόναι
 κατὰ Ζαχαρίαν· ἀλλ' ὅλον ἑαυτὸν Θεῷ, καὶ τῷ
 κατὰ Θεὸν ἀνδρὶ παρέξειν ἤρεϊτο, ζημίαν ἡγούμε-
 νος τὴν ἐπάνοδον, καὶ τὴν ἀπ' αὐτοῦ διάζευξιν οὐκ
 ἐπὶ νοῦν ἔχων. Ἐντεῦθεν, ταύτην ἐπαγγέλλω σοι
 χάριν, ἔλεγε. Θειοπάτη μοι κορυφή, παραδέξασθαί
 μου τὴν συνοικίαν, ἵν' ὑπὸ σοὶ διδασκάλῳ ταπτόμε-
 νος, τὸ λοιπὸν καὶ αὐτὸς ἀσαλῶς κατὰ Θεὸν βιώσω,
 δυνηθεὶς διαδραῖναι τὰς ποικίλας τῶν τῆς πονηρίας
 πνευμάτων ἐνέδρας, καὶ πρὸς αὐτὸν φθάσαι Θεὸν,
 τὴν κοινὴν τῶν εὖ βεβιωκότων ἀνάπαυλαν· ὅς καὶ
 προσδραμεῖν αὐτῷ πάντα διακελεύεται, καὶ προσ-
 εόντως προσίεται φιλοφρόνως, καὶ τῶν μειζόνων
 ἢ κατ' ἐλπίδας ἀξιοῖ. Γενοῦ τοίνυν κἂν τούτῳ μι-
 μητῆς τοῦ Δεσπότου, καὶ τὴν ἐμὴν μηδαμῶς ἀπ-
 αξιώσης εὐτέλειαν. Οὐ γὰρ ἔτ' ἀνέχομαι σοῦ τῆς
 θεᾶς ἀποσχέσθαι, τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπε· σοῦ γὰρ εἰ
 διασταίην, ἀβίωτον οὐκ ἀπεικώτως ἐλκῦσαι βίον·
 ὡσπερ εἰ θησαυροῦ μετέχειν ἐξὸν, καὶ θησαυροῦ τῆς
 γῆς ἀπάσης τιμιωτέρου, εἴτ' αὐτὸς ἐκὼν ἑμαυτὸν
 ἀπήγαγον, στερήσας τῆς καλῆς μετουσίης.

λη'. Ἄλλ', οὐχί, φησὶν ὁ καὶ τὰ πρόβρω προβλέ-
 πων οὐτοσί Πέτρος· μηδ' οὕτως, ὧ οὕτως, ἀσπίως
 διανοοῦ. Σοὶ γὰρ δὴ καὶ σύζυγος οἴκοι κάθηται, καὶ
 προσήκοντες καὶ γένος ἐπιτετράφεται, καὶ προ-
 σέτι πρόσεστιν οὐσία πολλή, πολλῶν πενήτων ἐμπλή-
 σαι δυναμένη γαστέρα. Ἄγε δὴ μοι, φίλον τέκνον,
 βοήθης ἐπνευθῶν γενοῦ κατὰ τῆς ἐνδοξίας, τοῖς ὑπὸ
 ταύτης ἀφειδῶς πιεζομένοις, καὶ μὴ ἀνήσης ἐπερ-
 κεῖν αὐτοῖς, ἄχρι καὶ σαυτὸν ἐν ἴσῃ καταστάσεις
 μοίρα. Τότε γὰρ ἴσως εὖ ποιῶν ἐπὶ τὸν αὐχένα τὸν
 Χριστοῦ ζυγὸν ἀναθήσῃ· « Πτωχοὶ γὰρ, ὡς αὐτὸς
 εἶπεν, εὐαγγελίζονται· » προσέχη δὲ σαυτῷ, καὶ
 ταῖς γῆναις ἀπόση δύναμις ἡδοναῖς τε καὶ μερίμναις
 ἀποταξάμενος, παραμένον τηρεῖν ἐν τῇ σῇ καρδίᾳ
 τὴν τοῦ Θεοῦ μνήμην, τὴν ἐπ' ὀνόματι τούτου με-
 λέτην, τοῖς ἐν κρυπτῷ τῆς ψυχῆς ταμεῖσι ἀνά-
 γραπτῶν ὡσπερ ἐνθέμενος· θεοῖς τε βίβλοις καὶ

A litteris quoque mandata, non sine multa utili-
 tate ad nos usque pervenit; ac memoria sui renovata,
 non parum virtutis proficue continens, exemplum
 omnis boni cunctis proponitur, principalis imago
 vitæ undequaque innocentis, forma omnimodæ vir-
 tutis, omnimodæ libis expers.

58. Sed oratio nostra finem spectat: quamvis
 existimem multa, quæ dici deberent, præmissa
 esse; quorum pauca, quæ post mirabilis viri ad se-
 peros transitum contigerunt, nunc referens, aptum
 orationi finem imponam. Quamobrem paulo altius
 repetenda mihi oratio est. Postquam venator ille
 famulum Dei viderat, allocutus fuerat, ac vere cog-
 noverat, hominem sanctum esse; aut potius ma-
 jorem hominibus, angelum revera Dei, cœlestem
 sacerdotem, ac Deitatis contemplatorem videri; non
 decimas eorum quæ possidebat, uti olim Abraham
 Melchisedeco occurrens, largitus est; neque the-
 sauros domi reconditos allaturum, aut dimidium
 honorum suorum, exemplo Zachari, pauperibus da-
 turum se promisit; verum sese Deo divinoque viro
 totum addicere statuit, reditum supplicio sibi du-
 cens, et omnino cogitans nunquam se ab illo divel-
 lendum. Qua de causa hanc a te gratiam peto, in-
 quiebat, vir sanctissime, ut in societatem tuam me
 recipias, quo te magistro reliquum vitæ meæ, cu-
 rarum expers, Deo impendam; varias malignorum
 spirituum insidias caveam; atque ad Deum, commu-
 nem omnium, qui beato fine vitam clauserunt, re-
 quietem perveniam; Deum, inquam, qui omnes ad
 se jubet venire, venientes benigne excipit, ac ma-
 joribus quam speraverant præmiis remuneratur.
 Fac igitur in hoc quoque Dominum tuum imiteris;
 atque exiguitatem meam, queso, ne repudies; non-
 dum enim ab aspectu tuo, vir Dei, possum avelli.
 Quod si avelli me omnino velis, miserabilem impo-
 sterum, nec injuria, tracturus sum vitam: veluti si
 thesaurum in potestate mea haberem, et quidem
 omnibus mundi divitiis præstantiorem, cujus ego
 possessione me postea mea sponte exuerem.

59. Non sic, inquit qui futura prævidebat Petrus,
 non sic modo cogita, bone vir. Sedet namque tibi
 uxor domi, et propinqui tuæ curæ commissi sunt;
 D accedit quod res familiaris tibi tanta suppetat, quæ
 plurimum egenorum latrantes stomachos possit
 sedare. Age igitur, dilecte fili, revertere, et inopia
 graviter laborantibus opitulare, nec prius desine
 illis erogare quæ habes, quam ad parem iis redac-
 tus fueris conditionem. Tunc enim fortasse bene
 faciendo mereberis ut Christi jugo collum subdas:
 « Pauperes quippe, ut ipse ait, evangelizantur ».
 Attende vero tibi ipse; voluptatibus enisque ter-
 renis nuntiam quantum fieri potest remitte; per-
 petuam in animo tuo serva memoriam Dei,
 ejusque nomen in secreto cordis tui meditando ve-
 luti inscribens, sacras paginas atque eloquia sin-
 gulis diebus horisque singulis studioso lectita.

Cumque in his anni spatium exegeris, si ad nos reverti animo collubitum sit tuo, quid te fieri velit Deus, manifestius cognosces.

λογίους ἐντυγχάνη ἕσαι ἡμέραι τε καὶ ὥραι. Κῶν τούτοις ἐνιαυσιαῖον χρόνον ἤνυχός, ἦν πρὸς ἡμᾶς αὐθις ἀφίχθαι προθυμηθῆς, εἴτη τὸ περὶ σοῦ θέλημα τοῦ Κυρίου τραυότερον.

CAPUT VIII.

Mortui cadaver dæmonem expellit, ac navi impositum auferitur.

40. Cum hæc effatus precatusque esset, sermonem abrumpit, atque a venatore recessit. Hic vero domum revertitur: jamque determinato tempore præterlapso, fratrem quem habebat a malo dæmone insessum, cum duobus monachis conducens, scapha ad sanctum proficiscitur: et appulsus qua parte se meminerat recto in montem itinere progressum, interiori ejus loco sanctum reperisse, una cum sociis vectoribus navi exscendit, atque iter quod per montis latus ad virum sanctum ducebat ingreditur, citatiore passu quam alii properans. Anima quippe, quæ stimulis impellitur amoris, tametsi alis instructa sit, non satis cito desideria sua attigerit. Ita ille fervido impetu, secum ascendentes longe præcurrens, ad locum desideratum primus pertingit; atque oculis accuratius pervestigans omnia, conspicit viri sancti cadaver, admodum decenter jacens, cum spiritus inde excessisset, atque ad spirituum Dominum provolasset.

μ'. Ταῦτα ὁ μέγας εἰρηκῶς τε καὶ ἐπειξάμενος, παύει τε ὁμιλῶν, καὶ τοῦ κυνηγίτου δίσταται ὡς οἴκαδε ἐπανελθὼν, ἤδη τοῦ ὠρισμένου χρόνου παρρῶντος, ἀδελφὸν ἔχων δαιμονίῳ πονηρῷ κάτοχον, μοναχοῖς τισι δύο τοῦτον συμπαρλαθῶν, δι' ἀκατίου στέλλεται πρὸς τὸν ἕσιον καὶ δὴ προσορμίσας, οὗ κατ' εὐθὺ τοῦ ἔρου; ἐνδοτέρῳ τῷ γενναίῳ ἐντετυχηκῶς ἠπίστατο, συναποβαίνει τοῖς κεκοινωνηκῶσιν ἐκείνοις τοῦ πλοῦ καὶ διὰ τῆς ὑπωρείας, τῆς πρὸς αὐτὸν ἤψατο φερούτης. Συντονωτέρῳ δὲ οὗτος τῶν ἄλλων πορεία χρώμενος (ψυχὴ γὰρ ἀγάπης κέντροις ἐλαυνομένη, τάχ' ἂν οὐδ' εἰ πτερὰ σχοίη, κόρον σχοίη τῆς πρὸς τὰ παιδικὰ ταχύτητος) οὕτως οὖν ἐκεῖνος ὁρμῇ ζεούση, τοὺς συνκινώντας πολὺ παραδραμών, καὶ τῷ ποθυμένῳ τῶν τόπων ἐπιστάς, ὁξύτερόν τε τὴν ὄψιν ἐπιβάλλων, τὸν νεκρὸν ὁρᾷ τοῦ μεγάλου, κοσμίως εὐ μάλα κείμενον, τοῦ πνεύματος ἀποδεδημηκότος, καὶ πρὸς τὸν τῶν πνευμάτων ἐπιδεδημηκότος Δεσπότην.

41. Tam acerbo ille spectaculo, veluti sagitta quadam confixus, lugubrem edidit clamorem, pectus percussit, lacrymas fudit, ingemuit, ejulavit; Quid, inquit, de misero me fiet? Spe excidi, thesaurus ablatus est, salute privatus sum, et quas exspectabam animæ divitias omnino misere perdididi. Ita inquiebat, nondum experientia doctus, mortuum illum non exiguas esse divitias, et esse thesaurum qui possessores suos non parum juvare possit. Paulo post etiam dæmoniacus illa una cum monachis advenit. Is continuo conclamare, contorqueri, ac toto conturbari corpore; manus indecore protendere, ac pedes pari modo movere; horrendum et non humano more oculos distorquere, atque dentes inter se collidendo indecorum strepitum et absurdum sonum emittere, et multam denique spumam ore protrudere, ortam ex eo, quod crebro exspiraturus exspirare non posset, tum propter inordinatum organorum motum, tum propter phlegmatum profluvium, ex turbatione cerebri natum, tum quod insidens spiritus se quoque admisceret.

μα'. Τῆς πικρᾶς τοίνυν ἐκείνης θέας, καθάπερ τινα βέλει πληγείς, πικρὰς ἤφις φωνάς, τὰ στέρνα τύπτων, δακρύων, οἰμώζων, ὀλοφυρόμενος: Τίς γένωμαι, λεγὼν, ὁ τάλας ἐγώ; τῶν ἐλπίδων ἐψεύσθην, τὸν θησαυρὸν ἀφῆρέθην, τῆς σωτηρίας ἐστέρηθην τῆς ἐμαυτοῦ, καὶ τοῦ κατὰ ψυχὴν μοι προσδοκίμου πλοῦτου τελῶς ἀθλίως ἡμάρτηκα μή τιω πείρα μαθῶν, ὡς καὶ νεκρὸς ἐκεῖνος ἤκιστα μικρὸς τις πλοῦτας, οὐδὲ θησαυρὸς μικρὰ τοὺς εὐμοιρικότας ὀνήναι δύναμενος. Μικρὸν ὄσον, καὶ δαιμονῶν ἐκεῖνος συνανήλθε τοῖς μοναχοῖς: ὡς δὴ καὶ ὑπόφωνος εὐθὺς ἦν, ἐστροβοῦτό τε, καὶ τὸ πᾶν συνεκλονεῖτο τὸ σῶμα, τῷ τε χεῖρε προὔτεινεν ἀκόσμως, καὶ τῷ πόδε τὸν ὁμοῖον διεκίνει τρόπον, δεινόν τε, καὶ οὐ κατ' ἀνθρώπου τῷ ὀφθαλμῷ διεστρεψε: καὶ τοὺς ἰδόντας ἀλλήλοις προσαράσσων, ἀπρεπῆ προέπεμπε φόρον, καὶ ἀπηχῆ τινα ἤχην τῆς δὲ οἱ ἐκπνοῆς ἀθρόας μὴ διεκπνεῖσθαι δυναμένης, διὰ τὴν τῶν ὀργάνων ἀτακτον συγκίνησιν, καὶ τῆς διὰ τὴν ἐν ἐγκαφάλῳ κυκεῶνα συβρόσφα γινομένη τῶν φλεγμάτων, τοῦ ἐνισχομένου συναναμιγνυμένου πνεύματος, πολὺς προὔχετο τοῦ στόματος ἀφρός.

42. In homine, ita miserabiliter affecto, inhabitans spiritus per os ejus sermonem promebat, quo ipsum sancti cadaver, veluti si adhuc beatæ animæ conjunctum esset, alloquebatur: Nondum satietyas te cepit, inquit, erectorum in dedecus meum tropicorum, homo insatiabilis? Tres et quinquaginta anni sunt, ex quo me crudeliter jactare, persequi, exterminare non desinis. Ad meas vero sagittas, quas non unius generis in te ego jaculatus sum, tu non secus ac adamas petra, ex nominis tui

μβ'. Ἀλλ' οὕτω, φεῦ! ἐλσεινῶς ἔχοντος, καὶ λόγου; ἐτράνου δι' ἐκεῖνου, τὸ ἐνοικον ἐν ἐκείνῳ πνεῦμα, καὶ τῷ τοῦ δαίου νεκρῷ καθάπερ ἐτι συνημμένῳ τῆ μακαρίᾳ τούτου ψυχῆ, διελέγετο: Οὐκ ἐλαβές πω, λέγων, κόρον τῶν κατ' ἐμοῦ τροπαίων, ἀκόρεστε; τρεῖς ἤδη καὶ πεντήκοντα ἐνιαυτοὺς οὐκ ἀνήκες βάλλων, διώκων, ὑπερορίζων ἀφειδῶς ἡμᾶς σὺ δὲ πρὸς τὰς παρ' ἡμῶν παντοίας τῶν βελῶν ἀφέσει; ἴσα καὶ πέτρος ἀδάμας φερωνόμως δεικνύσο, καὶ οὐδὲ νῦν γούν ἀποχρῶν

εἶναι σοὶ δικαί, καὶ ταῦτ' ἐξ ἀνθρώπων γεγονότι, A
εἰ μὴ καὶ τουτοῦ με προσαπελάσαις τοῦ ἀβρο-
πίου, καθ' ὃ πολλά; μὲν πρότερον τερῶν ὁδοῦ,
μόγις δὲ ὄμως πάροδον εὖρον καὶ εἰσρῦν εἰκό·
ἀλλ' οὐδενουν οὐ πείτομα, οὐδ' ἐξελύτομα, τὸ
μόνον εὐφρῆς ἐμοὶ σχεδὸν καταγώγιον ἀπολιπόν.

· μγ'. Ἐπὶ τούτοις, ὦ τοῦ θαύματος! τοῦ κεκμένου
τὴν νεκροπραπῆ τε καὶ ὑποχον ὄψον, ὑπ' ὄψιν
ἀποθεμένου τῶν παρετώτων, κάπὶ τὸ φαϊδρότερον
ἀμειψαμένου τὴν χροιά, τοῦ δαιμονῶντος ἀπὸ λ-
λάττετο τὸ δλιμόνιον, καπνοῦ δίκην διὰ τοῦ σεί-
ματος ἐκφερόμενον· ὡς εἶναι φάσαι μικρὸν ὑπαλ-
λάξαντα τὸ τοῦ Δαβίδ, Εὐφρανθέντος τοῦ δικαίου
(τούτου γὰρ ἄγγελος ἢ τῆς χροίας ἀλλοίωσις) ἐξέλι-
πον ὡσεὶ καπνὸς ὁ τοῦ Θεοῦ ἐχθρός. Τί τούτου B
πολλῶ μείζον εἰς θαύματος λόγον, τῶν νῦν ἢ τῶν
πύποτε; Νεκροῦς ἀνέστησαν ἤδη τῶν πάλαι τινῶς,
Ἡλίας ἐκεῖνος, Ἐλισσαῖος μετ' ἐκεῖνον, ὁ καὶ δι'
ἐκείνου τῆς διπλασίονος μετεληχῶς χάριτος· ἐπυ-
τὸν δὲ οὐδεὶς, ὅτι μὴ Χριστός, ἐπὶ τὸ ζῆν ἐπανή-
γαγεν· οὐ δὴ καὶ οὗτος ἐγγύς, ὡσπερ ἐπὶ τῆς
ἀπαθῶς διαγωγῆς, οὕτω κάπὶ τῶν θαυμάτων
ἀψίχθαι, διὰ τῆς ἐκείνου χάριτος ἠξιώθη. Εἰ δὲ
καὶ τοὺς εὐ παθόντας ἐξετάζοι τις, τοποῦτον εὐ-
χραιότερον ἀναθιύσεως, δαίμονας ἀπαλλαγῆναι,
ὁπόσον τὸ δαιμονῶν τοῦ τεθνάναι ἀπευχραιότερον
εἶεν.

· μδ'. Ὁ μέντοι θηρατῆς ἐκεῖνος, ἐπὶ τὸ χαίρειν
ὑπὸ τοῦ πενθεῖν μεταβαλὼν, ἄμα τ' ἀδελφῶ σω- C
φρονιῦντι, καὶ τῆ συνεκδήμφ τῶν μοναχῶν συνο-
ρίδι, τὴν σορὸν ἀνελάμενος, καὶ τῶ πλοίῳ κοσμίως
ἐνθέμενος, τὸν ἀνάπλουον διὰ τοῦ πρὸς βορὰν τε-
τραμμένου τοῦ ὕρου ἐποιεῖτο μέρους. Τέως μὲν
οὖν, ἐξ οὐρίας ἢ ναὺς ἐφέρετο· σεμνεῖου δὲ τινος
ἀναικρὸς γεγονυῖα, μὴθ' ἐτέρου πνεύματος ἀν-
τιπνεύσαντος, μήτε τοῦ φέροντος ἀπολιπόντος,
ἀλλ' οὐδ' ὑφειμένου, τοῖς σκοπέλοις ἐπίσης ἀμετά-
βατος ἦν. Οἱ μὲν οὖν προσπεσθῶν τὴν ἀπ' αὐ-
τῶν συνέργειαν τῆ ρύμη τοῦ πνεύματος, ἢ δυνά-
μειως εἶχον ἐρέττοντες· ὁ δ' ἐγκείμενος, οὐ τοῦ
πνεύματος ἄρα μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ζώντων ἐκεῖ-
νων ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόντος κρείττων ἦν, μᾶλλον
δ', ὁ καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων Κύριος, παρ' οὐ
πάνθ' ὑπερφυῶς ἐτελεῖτο... τοῦ μὴ καταλιπεῖν B
τουτο τὸ θεῖον ἔδος, τῆς ἐναγωνίου βιοτῆς ἀνήκουον,
τοῦ κατὰ Δανιὴλ τῶν ἐπιθυμιῶν ἀνδρός, τοῦ θεοῦ
τούτου Πέτρου ὁγλσδῆ. Τοῦ πρῶσω τολῶν κοινῆ
πάντες ἀπογνόντες, ἐκρουσαν τότε πρύμναν, καὶ
οὕτω πειθηνίῳ τῶ πλοίῳ χρησάμενοι καταίρουσιν
ἐπὶ τὸ καταντικρὺ σεμνεῖον ἐκεῖνο, κἀνταῦθα τὴν
ἐπέραστον ἐκεῖνην ἀκουσίως ἐναπτύθουσαι σορὸν.
Ἀλλὰ γὰρ τῶν ἐνταῦθα γενεμένων θαυμάτων
καταλέγειν τὸ πλῆθος, ἐπίσης οὐτ' εὐκαιρον, οὐτε
δυνατόν.

etyma restitisti; et ne nunc quidem, postquam o-
vivi excessisti, sat s tibi egisse videris, nisi locce-
etiam homuncione me expuleris; in quem, postea-
quam multum prius confecis-em timoris, vix tan-
dem invento aditu irrepsi ac habito. Verumtamen
non tibi parebo, non hinc excedam: cum hoc Ier-
solum, genio meo aptum, supersit hospitium.

43. Ad hæc, o miraculum! quod jacebat cadaver,
exortuam pallidamque faciem in astantes ob-
vertit, eoque laetiori colore induit: tum illico
recedit ab emergimento demoni, per os ejus adin-
star fumi elatus, ut madice mutato Davidico illi
uti liceat: Latante justo (hætitæ quippe index erat
coloris mutatio) defecit sicut fumus inimicus
Dei¹³. Quodnam hoc factu majus miraculum dī i
potest, aut nostra aut majorum memoria, conti-
gisse? Nonnulli jam pridem revocarunt mortuos
ad vitam, videlicet Elias et post hunc Elissæus, qui
per illam etiam duplicem gratiam adeptus est; sed
nemo unus, si Christum excepias, seipsum vita
resituit. Ad Christum autem, gratia ejus adju-
vante, Petrus, uti vita perturbationibus superiore,
ita etiam gloria miraculorum, propius accedere
meruit. Si quis vero etiam, quinam ejus benefi-
centiam experti sint, exquirat, noverit is tanto
optabilius esse liberari demonio, quam resuscitari
a mortuis, quanto morte ipsa tristius est a dæmonio
vexari.

44. Venator porro ille, verso in gaudium luctu,
una cum fratre sibi jam restituto, binisque mona-
chis viæ comitibus, cadaver tollit, navigio decenter
imponit, ac versus borealem a monte plagam rena-
vigat. Et secundo quidem ferebatur vento navis,
dante e regione ejusdam cœnobii provecta, nullo
alio in contrarium flante vento, et secundo illi
non penente, imo nec imminuto, non aliter quam
scopulis, locis eodem immota hæsit. Vectores igitur
suam esse inprospicte vento conferebant operam,
toto conato remis incumbentes. Sed mortuus ille
qui jacebat in navī, non modo ventis, sed ipsis
etiam vivis hominibus immensum viribus præ-
stabat; aut potius præstabat ille, qui mortuorum
æque ac vivorum Dominus est, a quo cuncta perfū-
ciebantur egregie, ut ne sacer hic mons perderet
inauditam laboriosæ vitæ memoriam viri, uti Daniel
ait, desideriorum, divini videlicet Petri nostri, Ul-
terioreni itaque progressum omnes simul despe-
rantes, puppim antrosum pepulerunt; atque ita
obsequens sibi navigium nacti, appulerunt ad mo-
nasterium illud quod e regione positum erat, ibique
amatum impense cadaver illebentes deponunt.
Multitudinem vero miraculorum, eo in loco patra-
torum, deinceps enumerare æque importunum ac
impossibile foret.

¹³ Psal. LXXVII, 3.

CAPUT IX

Depositum Photocomi sacrum corpus dæmoniacos sanat, ac templo festoque honoratur.

45. Illi autem, quos supra indicavit oratio nostra una cum venatore victos fuisse, neutiquam ferendum putantes, sese a sacro illo thesauro avelli, simulanter rogant quidem ut recipiantur atque annumerentur in illic feliciter commemorantium numerum, ibidem vitam et ipsi finituri: post moram vero non diutinau auferentes thaumaturgum illud corpus, in Thraciam trajiciunt, ibidemque illud denno deponunt inviti. Dum enim iter faciunt, instanti prandii tempore, locus, qui prope tunc aberat, ad illud parandum aptissimus eis forte visus est. Fons quippe inde manabat, aspectu pulcher et gustu suavis: circum autem ipsum mollis virgebat herba, gratum præbens recubium ac diversorium; ibidemque non deerant arbores, ad aquæ decursum plantate.

46. Ex altis itaque ramis linteum, quo pretiosum cadaver, ipsi viventibus vigore præstantius, involutum erat, suspendunt, ejusque umbram ipsi subeunt, ac assidentes fonti proferunt quos penes se habebant cibos, atque manducant. Cum repente innumerabilis multitudo omnis ætatis, concurrentes altumque vociferantes, et manus horrendum contorquentes, impetu in ipsos invadunt, summa se injuria affici a Petro et male torqueri lamentantes. Lamentationis autem hæc summa erat, quod a Petro tum aliis pluribus e locis, tum ex hoc ipso expellerentur.

47. Prope enim a fonte aberat, pagus, Photocomis nomine, in cujus vicinia olim porticus constructa fuerat, ubi ingens multitudo dæmoniorum morabatur; quæ Petrum adesse sentientes, manere loco illo nequiverunt. Quo enim pacto demonia, quæ meræ tenebræ sunt, vicum cælestis luminis indeque promanantis gratiæ plenum, ferrent præsentem? Quemadmodum enim adorandum illud Christi corpus, quod eandem cum subsistente Verbo divino personam habebat, etiam tum cum triduo ab anima separatum fuit, non item separabatur a Deitate; ita pariter corpora illorum, qui dum vivebant Spiritum sanctum consecuti fuerunt, ne quidem post mortem, ab eodem inhabitante Spiritu divino deseruntur. Idem sane Spiritus qui etiam illic tunc aderat, adventu suo obstacula diffinis, iainicorum spirituum terrefaciebat fugabatque agmina, quæ universam Photocomin impudenter invaserant, ejusque incolas omnes in furorem egerant atque commoverant: sed nihil quidquam omnino lucri inde retulerunt, quam ut aperta fuga sua se victos testarentur.

48. Nam turba illa hominum furore percitorum, illico sanæ menti modestiæque restituta, prius etiam quam ad suspensum, quod diximus, beati Petris linteum contingerent, inconditos antea cla-

μέ. Οὐς δ' ἀνωτέρω φθάσας ἐδῆλωσεν ὁ λόγος σύμπλους γεγενῆσθαι τῷ κυνηγέτῃ, μηκέτ' ἀνεκτὸν ἡγεῖσθαι διαστῆναι τῆς ἀγίας ἐκείνης σοροῦ, σκηψάμενοι, δέονται μὲν ὑποδεδέχθαι τε καὶ συντάχθαι μετὰ τῶν αὐτῆς εὐμοιρηκότων ἐκείνων, ὡς διὰ τέλους ἐκεῖ βιώσοντες· προσολίγον δὲ παραμνηκότες, ὑφαιρούνται τὸ θαυματοποιὸν ἐκεῖνο σῶμα, κάπῃ τῆς Θράκης διαπόντιοι μεταβαίνουσιν· οὗ δῆπου καὶ κατατιθέασιν αὐθις οὐχ ἔκόντες εἶναι. Μετὰ γὰρ πορευομένων, ὁ τοῦ ἀρίστου καὶ ὅς ἐφραστήκει· καὶ ὁ παρακείμενός σφισι τῆνικαῦτὰ τόπος οὕτω τυχῶν, πρὸς ἀρίστον ἀριστος ἐτύγγανεν ἦν· πηγὴ μὲν γὰρ ἐκεῖθεν ἀνεβῆγγυτο, διεσθῆς μὲν ἰδαῖν, ἡλεῖα δὲ πιεῖν· κύκλω δὲ περὶ αὐτὴν μαλακὴ τις ἐτεθῆλει πόα, διαίτη τε καὶ καταλύσις· χαρίεν· καὶ που καὶ φυτὰ τῇ διεξόδῳ παραπεφύκει τοῦ ὕδατος

μς'. Ὑψοῦ τοιγαροῦν τῶν πτόρθων ἐξαρτήσαντες τὴν ὀθόνην, ἣ τις ἐντεθησαυρισμένον εἶχε τὸν τῶν ζῶντων ἐνεργέστερον νεκρῶν, ὑπελθόντες αὐτοὶ τὴν σκιά, καὶ τῇ πηγῇ παρακαθίσαντες, παρέβαλον τε τῶν ἐνότων ἐδωδέμων, καὶ ἤπτοντο τροφῆς· ἐξαίφνης δὲ πλῆθος ἀριθμοῦ κρεῖττον, ἐκ πάσης ἡλικίας συγκεκροτημένον, μέγα ἀνακράζοντες πρὸς ἡλαυνον, ὀρμῇ τε χρώμενοι, καὶ περιδινήσει τῶν χειρῶν ἀσχῆμονι, τὰ μέγιστα τε ἀδικεῖσθαι λέγοντες, καὶ κακῶς ὑπὸ τοῦ Πέτρου πάσχειν· οὗτος γὰρ ἦν ἡ πᾶσα τῆς κραυγῆς ὑπόθεσις, ἐγκαλούμενος ὅτι πολλαχόθεν τε ἄλλοθεν, κάκειθεν ἀπήλαυνον αὐτούς.

μζ'. Τῇ γὰρ πηγῇ παρῴκει κώμη, Φωτοκώμις ταύτη τὸ ἐπώνυμον· πλησίον τοίνυν παρ' αὐτῇ; ἐκ παλαιοῦ στοά τις ἦν ἀνοικοδομημένη. Ταύτη σύστημα δαιμονίων παμπληθὲς ἐπεχωρίαζε· ταῦτα τῆς τοῦ Πέτρου παρουσίας ἤσθημένα, μένειν ἐπὶ χώρην οὐκ ἐδύναντο· πῶς γὰρ ἂν, σκότος ἀτεχνῶς ὄντα, τὸ φωτὸς τοῦ ἀνωτάτω μέτοχον καὶ τῆς ἐκεῖθεν χάριτος δοχεῖον, ἔσχεν ὑπομεῖναι παρῶν; Ὡστερ γὰρ τὸ τῆς αὐτῆς ὑποστάσεως εὐμοιρηκὸς τῷ ἐνοποστάτῳ Λόγῳ προσκυνητὸν ἐκεῖνο σῶμα, καὶ τῇ τριημέρῳ διαζεύξει τῆς ψυχῆς, ἥκιστα διέστη τῆς θεότητος· οὕτω κάπῃ τῶν ἀγίου Πνεύματος ἐν τῷ ζῆν τετευχότων, εἴτα τεθνηκότων, τὸ ἐνωκισμένον ἐκεῖνο θεῖον Πνεῦμα, τῶν νεκρῶν σωματίων οὐκ ἀφίπταται. Τοῦτ' ἄρα κάκει τῆνικαῦτα διὰ τῆς ἐπιδημίας ἀντιπνεύσαν, τὰς τῶν ἀντικειμένων πνευμάτων ἐξωθοῦν διαταράττει φάλαγγας, αἱ δὲ πανδημεὶ τῷ Φωτοκώμι ἐπισκώμασαν, καὶ πάντας ἐκθραχέυσασαι, συγκινοῦσαι ἤεσαν· μηδὲν πάντως ἐκ τούτου κερδάναι δυνηθεῖσαι πλέον ἢ τὸ φανεράν τὴν σφετέρην ἐκ τῆς ἥττης καταστῆσαι φυγὴν.

μη'. Ὁ γὰρ μεμηνῶς ἐκεῖνος τῶν ἀνθρώπων δῆμος, φθάνει μεταβεβληκῶς ἐπὶ τὸ σῶφρον τε καὶ εὐσχημον (καὶ πρὶν ἢ φθάσαι προσεγγίσει τῇ ἀπρωρημένῃ τοῦ Πατρὸς σορῶ) καὶ δὴ τὰς ἀπρεπεῖς

φωναί παραυτίκα μεταποιήσαν εἰς εὐπρεπεῖς ᾠδὰς. Οὕτω δὲ βραδίως ἀπηλλαγμένοι τῆς μανίας ἀβίωτον ἦσαν τὸν βίον, εἰ συμβαίη τοῦ κοινοῦ τοῦτοσε σωτήρος ἀποσχέσθαι· περὶ σφίσι αὐτοῖς εἰκότως δεδιότες, μήποτε καὶ σχετικώτερον τι τῶν προσέμων ὑποσταίεν, τὸ ἀλεξίκακον ἐκεῖνο σῶμα παρακατέχοντες· βία μὲν οὖν, πείσαντες δ' ὁμῶς τοὺς διακομιστὰς ἐκείνους μοναχοὺς, τοῖς μὲν χρήματα ἐπέδωκαν, αὐτοὶ δὲ τὸ θεῖον ἐκεῖνο σκῆνος ἀνελάμβανον, ψαλμοῖς τε καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς πομπῇ τε δημοσίᾳ καὶ ἄλλως φιλοτιμωτάτῃ χρώμενοι, προέπεμπόν τε καὶ ἀνετίθεντο τῇ κῶμῃ, μᾶλλον δὲ αὐτῷ ταύτην ἀνετίθουν.

μθ'. Ἀλλὰ γὰρ τίς ἐνταῦθα λόγος, τῶν ἐπιθετηρίων θαυμάτων τὴν πληθὺν ἀπαριθμήσαι; ἄν, ὁ μὲν γὰρ βεβύτερον λιγυρὸς ἔβλεπε, πρότερον τῆς εὐφροσύνης πονηρῶς ἔχων· ὁ δὲ τὰ ὄψα φέρων εἶχεν ἀντιληπτικὰ, χυθὲς καὶ πρὸ ταύτης ἐκκεκωφρημένος γλωτταν ἕτερος εὐλαλον ἐκίνει, τῶν ἰχθύων σχεδὸν ἀφωρότερος τυγχάνων πρώην· καὶ ἄλλοι ἄλλοι τοῦ πονηρῶς ἔχων τῶν μελῶν, παραχρῆμα πάντες ἀνεβζώνοντο· ἔστι δ' ὧν τὸ σῶμα πᾶν, δεινῆς νόσου παρανόημα κινδυνεύον ἔσσεσθαι, πρὸς ὑγείαν ἐν ἀκαρεῖ μεταποιεῖτο. Καὶ πάντες ἔχαιρον, ἐκρότου, ἐπαιάνιζον καὶ τῶν οὐσιῶν δὲ συμφέροντες ἦσαν ἕκαστος οὐ μικρὰν ἀπόμοιραν, ἀφιέρωσάν τε μέρος αὐτῇ γῆς τὸ χαριέστατον, καὶ νεῶν νεουργήσαντες ἀνήγειραν περικαλλῆ καὶ πολυτιμήτοις ἀναθήμασι κεκοσμημένον. Ἐπέχει δὲ αὐτῆς οὐκ ἐκείνων ἄρα μόνων, ἀλλὰ καὶ τούτων τὸν χώρον μάλιστα, σὺν οὐκ ὀλίγοις ἄλλοις, ἐφ' ἧν ἄδεσται τε καὶ θαυμάζεται, καὶ ταῖς ἐτησίαις τιμᾶται τολεταῖς· ἐπαινοῦ γὰρ τὸν εἰπόντα, τοὺς ἀγαθοὺς τῶν τεθνηκότων ἐπὶ πάσης γῆς τεθάρθαι, τῷ διὰ πάσης τᾶς σφίσιν ὀπηρημέναις ἀρισταίας ἀνακηρύττεσθαι.

ν'. Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις, μικροῦ δέω λέγειν ἅπασι, συντέθηκε τὸ ἀριστεύειν· ὁ δ' ἡμῶν μέγας ἐν Πατρᾷσιν οὐτάσι Πέτρος, καὶ μετὰ θάνατον ἀθάνατός ἐστι δι' αἰῶνος ἀριστεύς· καὶ ὁ πάντων ἐστὶ μέγιστος, ὡς οὐκ ἐνταῦθα μόνον τούτου μέγα κλέος ἐστίν· οὐ δ' ἐπὶ τῆς γῆς ἀπάσης ὅση τῷ νόμῳ τῆς χάριτος ἰθύνεται, καὶ τοῖς τῶν εὐαγγελικῶν λογίων εἰκαὶ θεσμοῖς· ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτὸν τὸν οὐρανόν, καὶ τὰς ἐπ' αὐτοῦ περὶ θεῶν δυνάμεις, αἷς καὶ αὐτῷ ἐνδοιατῆ νῦν. Ὁ γὰρ μόνος τῆς θείας ὄν τυγχάνει φύσεως, τὸ παντοχρῶ παρεῖναι, τοῦτ' ἐκείνος κατὰ τὴν ὑπὸ θεοῦ δεδομένην αὐτῷ χάριν ἀπηρέγκτω, παρῶν μὲν τοῖς ἐπὶ γῆς, οἷς εὐφρήμου καὶ ἀνεπιλήτου μνήμης, ἐν δ' οὐρανῷ τοῖς ἀπ' αἰῶνος ἁγίοις ἐναριθμοῖς διατελῶν, καὶ τὴν μετ' ἀγγέλων περὶ θεῶν συνεξαλίττων ἄληκτον χορείαν.

να'. Οὕτω ζῶν μὲν πάντα ἀπεκτέησθε, θανὼν δὲ πάντα ἐκληρώσατο καὶ τὴν οἰκουμένην φυγῶν ἔει περιῶν, τὸν οὐρανὸν ἀποβιοῦς ἀντίλαθε· μᾶλλον δὲ πρὸς τῇ γῆ κακείνων προσεκτέησθε καὶ τὴν

A mores in cantica decora commutarunt. Atque hoc pacto sui compotes celeriter redditi, miseram porro se victores vitam arbitrabantur, si contingeret, communem salutis suae vindictam a se avelli: et sibi ipsis merito timentes, ne illo ablato, miserabilibus aliquid prioribus miseriis ferendum foret; avertere cum illud malorum corpus sibi retinuerunt; non tamen vi, sed inductis ad hoc, qui corpus attulerant, monachis; quibus pecuniam insuper dantes, et sibi divinam illud corpus cum psalmis et canticis spiritualibus auferentes, nec non publica ac celeberrima pompa deducentes, in pagum suum transtulerunt, aut potius pagum eidem dederunt.

B 49. Jam vero quænam oratio miraculorum ejus, quæ hic increbuerunt, multitudinem enumeret? Qui enim prius affectos male oculos habuerat lynce acutius videbat: qui heri ac pridie surdus fuerat, quemlibet auribus sonum percipiebat; alius olivæ magis fere mutilus quam piscis, expedite movebat linguam; alii aliorum membrorum capiti usui, eundem statim recipiebant corroborati. Erant, qui toto corpore ita affecti essent, ut gravi malo periclitarentur de vita; sed momento temporis sanitati restituti sunt, gaudentibus omnibus, plaudentibusque et pœna canentibus. Insuper honorum suorum partem non exiguam quisque conferebant, consecrabant ei partem agri sui charissimam, atque ædem pulchritudine eximiam construiebant, eamque pretiosissimis donis adornabant. Ominet autem vir sanctus non istam solum ædem, sed ipsam quam maxime regionem illam cum aliis non paucis, ubi laudibus effertur, miraculis inlarescit, atque annua colitur celebritate. Placet nimirum mihi qui ait, probos viros, cum mortui fuerint, ubique terrarum sepulcrum obtinere, quia ubique opera iis præclare gesta in ore omnium versantur.

D 50. Alii quidem, parum abest quin dicam omnes, cum morte cessant laudabiliter operari: hicce vero magnus Pater noster Petrus, etiam post mortem immortalis mirabilia patrat per sæcula: quodque omnium caput est, non hic modo ac toto terrarum orbe, qua gratiæ dirigitur legibus atque evangelicorum oraculorum obedit scitis, summa Petri elucet gloria; sed ipsum quoque cælum penetrans, angelicis Potestatibus, quibuscum nunc ipse versatur, in æstimatione est. Quod enim soli divinæ naturæ competit, ubique presentem adesse, id Petrus per collatam sibi divinitus gratiam consequi meruit: utpote qui in terris cum hominibus versetur, per claram atque indefabilem memoriam sui; et in cælo sanctis qui a sæculo sunt annumeratus, cum angelis circum Dei thronum choros sine intermissione ducit.

51. Ita ille, cum vivebat, omnia abdicavit; cum mortuus fuit, omnia consecutus est; cum vita supererat, mundum fugit; cum illam morte clausit, cælum recepit aut potius terræ cælum adjunxit

sibi possidendum. In vita olim sua sensus latebat omnium; nunc vita functus, omnes omnium sensus delectat et juvat. Nam linguæ propemodum omnium cum admiratione de ipso loquuntur; simuliter ad omnium ferme auditum laudes ejus perveniunt; proponitur ipse oculis spectaculum adorabile, et contractatione sui perutile. Neque sensus tantummodo afficit, verum etiam animæ facultates ad virtutem recte componit; omnes vitæ suæ exemplis docens, ubi, et quo modo, et quantum facultatibus illis utendum sit. Atque ita omnimode omnibus bene faciens, factus est bonorum omnium communis apotheca, virtutis magister, expulsor vitiorum, bonorum omnis generis provisor, facilis in rebus angustis suppeditator; et verbo ut dicam, in necessitatibus cunctis adjutor paratissimus. Præcipue tamen erga quamlibet ratione præditam naturam conformiter Deo se gerebat, fugator dæmonum, benefactor hominum, contubernalis angelorum.

52. Ita ille quidem se ipsum nobis præbuit thesaurum magnam ac medicinam, omnis generis morbos egregie curantem. Præbuit item se omnibus, sancte vitam instituere volentibus philosophiæ Christianæ exemplar; nec non iis qui dicendi facultate excellunt, optimum argumentum, non minus aptum ad commendationem laudati, quam laudantis ipsius. Nostrum vero omnium nemo unius ipsum aut perfecte imitari, aut pro meritis laudare quiverit: quod si quis tamen facultate imitandi atque laudandi polleat, præclare profecto fecerit, glorificans per ipsum, quem recte sentientes credimus trium in personis, unum in essentia Deum, qui mirabilis est in Sanctis suis, nunc et semper et in sæcula sæculorum. Amen.

Α πάντων αἰσθησιν λαθὼν κατὰ τὸν βίον, νῦν ἐξ ἀνθρώπων γεγονώς, πᾶσαν πάντων αἰσθησιν καὶ τέρεται καὶ δύνησι. Κεῖται μὲν γὰρ ὀλίγου δεῖν, ἐπὶ τῆς ἀπάντων σὺν θαύματι γλώττας, φθάνει δὲ μικροῦ παραπλησίως, ἐπὶ τὰς ἀπάντων ἀκοᾶς, καὶ θέαμα πρόκειται προσκυνητὸν, καὶ δι' ἀφῆς λυσιτελέστατον οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τὰς τῆς ψυχῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεθαρμόζει δυνάμεις, τοῖς κατὰ τὸν οἰκεῖον βίον ὑποδείγμασι πάντας ἐκδιδάσκων, οὐ δεῖ ταύταις, καὶ ὅπως, καὶ ἐφ' ὅσον χρηστέον. Καὶ οὕτω παντοίως πάντας εὐποιῶν, καὶ κοινὸν προκείμενος ἀγαθῶν ἀπάντων πρωτανεῖον, ἀρετῆς ἡγεμὼν, φυγαδευτῆς κακίας, ἀπάντων παντοῖος προμηθεύς, ποριστῆς ἐν ἀπορίαις εὐμήχανος, καὶ συναλόγῳ φάναι, πρὸς πᾶν ὅτου τις ἂν δέοιτο βοηθὸς ἐτοιμότητος, μᾶλλον δὲ πρὸς πᾶσαν λογικὴν φύσιν, ἀρμοζόντως ἑαυτὸν σὺν Θεῷ μεταποιῶν, καὶ διώκτης μὲν δαιμόνων, εὐεργέτης δὲ ἀνθρώπων, συμπολίτης δὲ ἀγγέλων ὢν.

νβ'. Ἄλλ' ὁ μὲν οὕτως ἑαυτὸν προῦθηκεν ἡμῖν χρήμα τε μέγα, καὶ φάρμακον πρὸς πᾶν εἶδος θεραπείας; διαρκὲς, ὑπόδειγμά τε φιλοσοφίας ἀληθοῦς, τοῖς κατ' ἀρετὴν βιοῦν προελαμένοις, καὶ τοῖς περὶ λόγους μέγα δυναμένοις ὑπόθεσιν ἀρίστην, καὶ κοσμεῖν οὐδὲν ἤττον, ἢ κοσμεῖσθαι πεφυκυῖαν. Ἡμῶν δ' οὐδεὶς ἀπάντων, οὔτε μιμήσασθαι τοῦτον διὰ τέλους, οὔτε πρὸς ἀξίαν ἐπαινεῖσθαι δύναται ἄν. Εἰ δ' ὅπως ἂν ἕκαστος ἔχει δυνάμειος ζηλοῖη τε καὶ εὐφημοῖη, πρεπόντως ἂν δὴ τοῦ δρέψῃ δοξάζων διὰ τούτου τὴν ἐν τρισὶν ὑποστάσεσιν ἓνα κατ' οὐσίαν, τοῖς εὐφρονοῦσι πιστεύομεν Θεὸν, ὃς ἐστὶ θαυμαστός ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.